

R O K J A V O R U

10 | 2003
ročník 9

Měsíčník pracovníků Lesů České republiky a příznivců lesa

LESU ZDAR

Hospodaření
s javorem
na LS Šternberk

Javory památné,
významné a krásné

Záchrana sokolů
na Broumovsku

Jedle
v Beskydech

Koncepční záměry

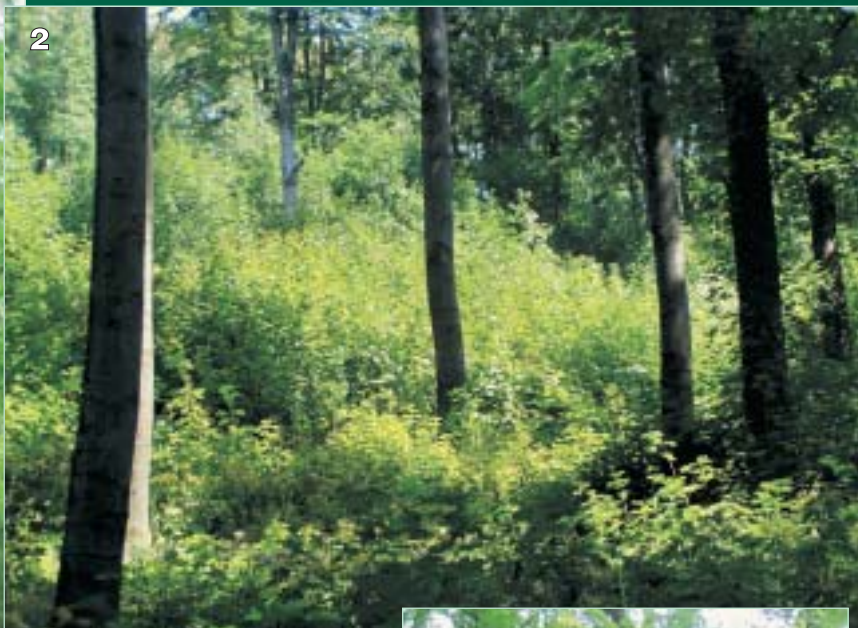
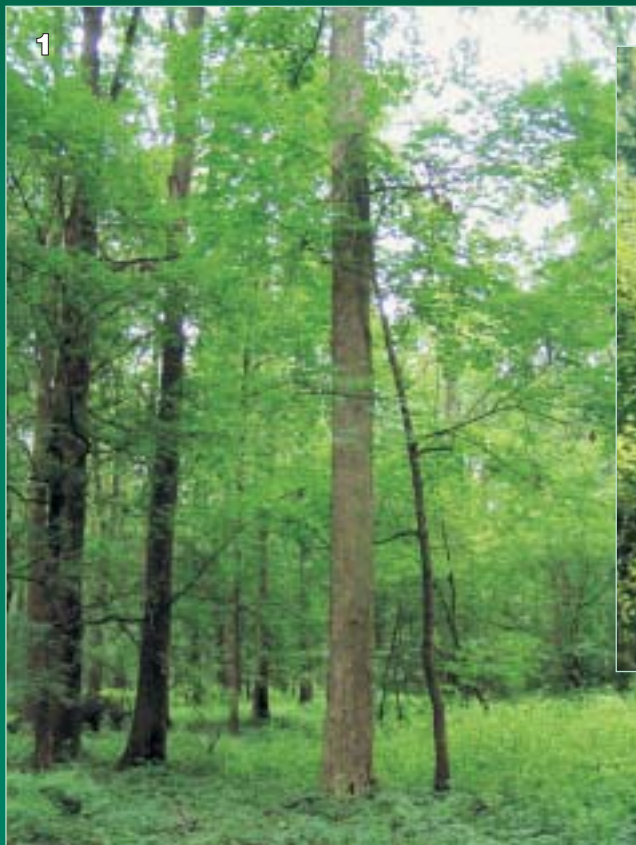
podniku 2004 - 2006

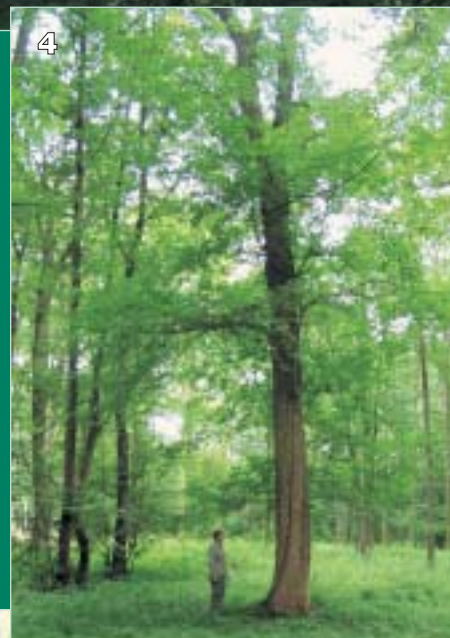

pěstování javoru

na LS Šternberk

1. Porost 787B10a, SLT 1L, kvalitní klen ve stoletém porostu, v podúrovni jedinec javoru mléče, revír Střeň
2. Porost 323E10, přechod SLT 5B, 5A (podskupor 5Ba), masivní přirozená obnova javoru na živném stanovišti, revír Horní Žleb
3. Porost 793F10a, SLT 1L, ukázka směsi kleny, mléče a jasanu v nárostu z přirozené obnovy, revír Střeň
4. Porost 791E13/8, SLT 1L, jeden z nejmohutnějších exemplářů babyky na LS Šternberk, revír Střeň
5. Porost 720C10, LT 3S9, přirozená obnova javoru s přimíšeným bukem, revír Laštiny

nové

vedení LČR

Ing. Zdeněk Cába

Ing. Kamil Vyslyšel

Ing. Vladimír Blahuta

Vážení čtenáři,

v průběhu měsíce září došlo ke změně ve vedení našeho podniku. Generální ředitelem byl jmenován Ing. Kamil Vyslyšel, ekonomickým ředitelem Ing. Zdeněk Cába a výrobně-technickým ředitelem Ing. Vladimír Blahuta. Pro bližší seznámení s nimi přinášíme jejich krátké profesní životopisy.

Generální ředitel:

Ing. Kamil Vyslyšel

1964 narozen v Praze,
1978 – 1982 studium na střední lesnické škole v Trutnově,
1982 – 1986 lesnická fakulta v Brně,
1986 – 1987 základní vojenská služba.

V roce 1987 nastoupil do Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů (ÚHÚL), pobočka Plzeň, pracoviště Karlovy Vary, kde pracoval jako taxátor.

V roce 1993 přešel na pobočku do Plzně jako vedoucí pracovní skupiny.

V roce 1998 začal pracovat jako provozní náměstek ředitele ÚHÚL na ústředí v Brandýse n. L.

Profesně se zabýval tvorbou lesních hospodářských plánů, oblastních plánů rozvoje lesů, inventarizací lesů, budování informačního datového centra lesního hospodářství.

Je ženatý, má dvě děti.

Ekonomický ředitel:

Ing. Zdeněk Cába

1963 narozen v Praze,
1978 – 1982 studium na gymnáziu v Praze,
1982 – 1983 informatik na Výzkumném ústavu lesního hospodářství a myslivosti Jiloviště-Strnady,
1983 – 1987 studium lesnické fakulty v Brně,

1987 – 1988 základní vojenská služba,
1988 – 1992 v různých funkcích na LZ Český Krumlov, lesní správa Nová Ves (pěstební technik, zástupce vedoucího LS),
1992 – 1993 informatik na nově vzniklém oblastním inspektorátě LČR v Českém Krumlově,
1993 – 2001 ekonom, zástupce oblastního inspektora na OI Český Krumlov,
2001 – 2003 lesní správce na LS Český Krumlov.

Ženatý, dvě děti

Výrobně-technický ředitel:

Ing. Vladimír Blahuta

1963 narozen v Čeladné,
1978 – 1982 okr. Frýdek-Místek, studium na gymnáziu v Ostravě,
1982 – 1986 studium na lesnické fakultě v Brně,
1986 praxe na LZ Frenštát, polesí Hukvaldy,
1986 – 1987 základní vojenská služba,
1987 – 1989 technik polesí na LZ Frenštát, polesí Hukvaldy,
1989 – 1992 technolog na LZ Frýdek-Místek,
1992 – 1992 vedoucí provozního útvaru na LZ Frýdek-Místek,
1992 – 1993 hlavní inženýr na LZ Frýdek-Místek,
1993 – 1995 zástupce ředitele divize společnosti Lesy Frýdek-Místek, a. s.,
1995 – 2002 ředitel divize společnosti Lesy Frýdek-Místek, a. s.,
2003 – 2002 vedoucí střediska Frýdek-Místek společnosti CE WOOD, a. s.

redakce

OBSAH

Lesu zdar 10/2003

- 2) Základní vymezení koncepčních záměrů LČR, s. p., v letech 2004 – 2006
- 3) Memorandum
- 4) Vyhodnocení dotazníků motivační struktury
- 5) Hospodaření s javorem v podmínkách LS Šternberk
- 8) Javory památné, významné a krásné
- 10) Dančí souboj
- 12) Záchrana sokolů na Broumovsku
- 14) Do diskuse o jedli
- 15) Ke stinnosti jedle
- 16) Jedle v Beskydech
- 17) Exkurze do banky lesních genů v polské Kostrzyci
- 18) Nové knihy
- 19) Sjezd absolventů SLŠ Trutnov
Lesníci vzpomínají
- 20) Kapři thrali nástrahy
U nás na horách

foto obálka

1. strana: Podzim v Polabí ilustrační foto: M. Hain
4. strana: Plody javoru ilustrační foto: M. Hain

LESU ZDAR

Měsíčník pracovníků Lesů České republiky, s. p.

Adresa redakce:

LČR, s. p., Přemyslova 1106, 501 68 Hradec Králové 8
tel.: +420 495 860 265, +420 495 260 325-30
fax: +420 495 262 391
e-mail: rezac@lesycr.cz

Vydává:

LČR, s. p., Přemyslova 1106, Hradec Králové 8
IČO: 42196451
Evidenční číslo Ministerstva kultury: 11416

Redakční rada:

Předseda: Ing. Václav Lidický
Členové: Ota Bursík, Ing. Lubomír Dědek,
Ing. Jan Duha, Ing. Josef Hruška, Ing. Jiří Kopic,
Ing. Jaromír Latner, CSc., Aleš Mrkvica, Ing. Pavel Starý, RNDr. Jiří Stonawski
Odpovědný redaktor: Ing. Jan Řezáč
Grafická úprava: CREATIVE DIRECTION

(Podepsané články nemusí nutně vyjadřovat stanovisko vydavatele.)

Tiskne:

Tiskárna Nové Město, s. r. o.,
Přetisk povolen.
(Uzávěrka příštího čísla 30. 10. 2003.)
Rg1-1994

www.lesycr.cz

Ilustrační foto: archiv redakce

Základní vymezení

koncepčních záměrů LČR, s. p., v letech 2004 – 2006

Dne 30. září se uskutečnilo na ministerstvu zemědělství jednání, na němž zástupci podniku a zakladatele rámcově odsouhlasili jednotlivé konceptní kroky a časové rámce jejich plnění. Zveřejňujeme stručné shrnutí těchto obsahových záměrů.

Základním cílem je udržení ziskovosti podniku tak, aby byl schopen plnit veřejné zájmy a další společenskou objednávku – ochranu přírody (nároky plynoucí ze zavádění Soustavy NATURA 2000), péči o vodní toky, rekreační funkce a další. Nemůžeme ani do budoucna předpokládat, že by byl podnik nějak významně dotován, a to ani z fondů EU.

Proces změn podniku je rozložen na dva roky a bude se týkat:

1. prohloubení různých pohledů na obhospodařování lesa tak, aby podnik byl schopen do budoucna produkovat dostatek kvalitního dříví.
2. Zefektivnění organizační struktury podniku (posílení pravomocí a zodpovědnosti nižších organizačních jednotek), přizpůsobení regionům a zohlednění jejich sociálně ekonomických potřeb.

3. Oživení obchodní politiky
 - diverzifikace způsobů prodeje dřeva,
 - podpora regionálních zpracovatelů dřeva za podmínky seriózní platební kázně.
4. Hledání doplňkových finančních zdrojů: voda, nerostné suroviny, myslivost.

Vše je zatím stále předmětem diskuse a hledání přijatelných cest pro všechny zainteresované subjekty. Probíhají intenzivní jednání s lesnickými podnikatelskými subjekty, jejich profesními svazy, asociacemi, zpracovateli dřeva, ministerstvem zemědělství i životního prostředí, zástupci krajů.

Podrobnější rozvedení jednotlivých záměrů

1. Oblast ekonomiky

V oblasti ekonomické se LČR zaměří na obchodní politiku a obchodní vztahy a na nakládání s finančními prostředky.

Jde o tyto dílčí projekty:

- strategie obchodní politiky – časový rámec, roky 2004 – 2005,
- revize obchodních vztahů – časový rámec, roky 2004 – 2005,

- přehledné nakládání s finančními prostředky – časový rámec, rok 2004.

1.1 Strategie obchodní politiky

Cíl

Definovat způsob strategie v obchodní politice LČR a její další orientace.

Úkoly

- vyhodnocení stávajícího systému, jeho slabé a silné stránky,
- definování strategie realizace produkce dřeva přes vlastní obchodní společnost,
- orientace na strategické odběratele dřeva s potvrzením, prodloužením střednědobých smluv,
- orientace na volné regionální kapacity dřevozpracujícího průmyslu s cílem podpory zaměstnanosti v regionech a spotřeby dřevní suroviny,
- certifikace a podpora výrobků ze dřeva jako trvale obnovitelného zdroje.

1.2 Revize obchodních vztahů

Cíl

Zpřehlednit obchodní smlouvy a jejich trvalost na principu dlouhodobosti a partnerství včetně zpřehlednění cenové politiky.

Úkoly

- sjednotit typy obchodních smluv na dobu určitou ve vztahu k dodavatelům a LHP,
- základní principy hodnocení smluvních partnerů: solidnost, rating, platební morálka a kvalita prací včetně plnění ostatních smluvních podmínek,
- vytvoření prostoru pro dlouhodobé a trvalé vztahy,
- podpora tržního prostředí – konkurenceschopnost,
- certifikace, vnitřní audit,
- zjednodušení struktury cenů a objektivizace cen v daném prostoru a čase,
- maximální využití výsledků výběrových řízení jako plošného nástroje cenové politiky.

1.3 Přehledné nakládání s finančními prostředky

Cíl

Zpřehlednit nakládání s finančními prostředky v zájmu zlepšení stavu lesa.

Úkoly

- analýza stavu finančních zdrojů,
- minimalizace nákladů a maximalizace tržeb,
- rozpočet a informační technologie jako nástroj řízení – motivační systém,
- arondace jako efektivní nástroj minimalizace nákladů a zlepšování stavu lesa,
- zhodnocování volných finančních prostředků prostřednictvím finančních ústavů a institucí především dlouhodobými instrumenty s vysokou likvidností,
- účinná propagace dřeva a produktů z něj jako obnovitelného zdroje.

2. Oblast řízení a organizace

V oblasti řízení a organizace klást důraz na zkvalitnění vlastního systému řízení, směřujícího ke zvýšení pravomocí lesních správ jako základních článků řízení s odpovídajícím zvýšením jejich odpovědnosti. Změnou organizační struktury zohlednit krajské uspořádání.

Jde o tyto dílčí projekty:

- zkvalitnění vlastního systému řízení – časový rámec, průběh roku 2004,
- motivační systém, vazba na plánování a controlling – časový rámec, rok 2004,
- změna organizační struktury – časový rámec, roky 2004 – 2005.

2.1 Zkvalitnění vlastního systému řízení

Cíl

Ve vhodně navržené organizační struktuře podniku jasně definovat pravidla kompetencí jednotlivých stupňů řízení, která vytvoří předpoklady pro maximální výkonnost zaměstnanců a celého podniku.

Úkoly

- specifikovat řídicí úroveň, postavení jednotlivých stupňů řízení,
- jasně rozdělit pravomoci a odpovědnost, kompetence,
- nově specifikovat pravidla formální komunikace,
- jasně delegovat pravomoci se snahou zkrátit rozhodovací procesy, přenést do příslušných podnikových norem,
- opustit zásady direktivního řízení:
- opustit: direktivní řízení = jak dělat správné věci (bez zpětné vazby),
- upřednostnit: vedení = jak dělat správné věci (se zpětnou vazbou),
- zvýraznit úlohu lesní správy jako stupně řízení s nejvyšší odpovědností za efektivitu a odbornost všech činností,
- vnitřní audit.

2.2 Motivační systém, vazba na plánování a controlling

Cíl

Zvýšit a zdůraznit úlohu dosavadního motivačního systému. V souladu se strategickými cíli uvádět v pohyb všechny zdroje podniku.

Úkoly

- zvýraznit úlohu hmotných i nehmotných motivačních nástrojů,
- vypracovat nový vnitřní předpis o odměňování, obsahující nové prvky hmotné zainteresovanosti,
- vypracovat zásady kariérního postupu,
- přehodnotit současný rozsah poskytovaných zaměstnaneckých výhod,
- při uplatňování kompetencí v oblasti motivace zaměstnanců zdůraznit úlohu zaměstnanců v manažerských funkcích (diferenciace v odměňování, pracovní hodnocení, apod.),
- pokračovat v uplatňování celoživotního systému vzdělávání zaměstnanců podniku.

2.3 Změna organizační struktury

Cíl

Po posouzení současné organizační struktury v návaznosti na příslušné kompetence, pravomoci promítnuté do aktualizovaného organizačního a služebního řádu navrhnout příslušné změny organizační struktury podniku.

Úkoly

- reagovat na změny v majetkové držbě,
- racionalizovat a stabilizovat organizační strukturu,

- organizační strukturu přizpůsobit krajskému uspořádání a územnímu uspořádání státní správy,
- stanovit minimální výměry a objemy úkolů pro lesní správy a revíry,
- při stanovení počtu revírníků – nosné funkce zajišťující obhospodařování lesa ve vlastnictví státu reagovat v rámci nové metodiky pružně na změny v objemu jednotlivých ukazatelů.

3. Oblast personální

V oblasti personální se zaměřit na významné omezení operativního řízení ze strany ředitelství LČR vedoucí ke změně činnosti pracovníků ředitelství a optimalizaci jejich počtu.

Jde o tyto dílčí projekty:

- analýza současného stavu s ohledem na změnu lesnické politiky – časový rámec, roky 2004 – 2005,
- změna organizační struktury ředitelství a optimalizace počtu zaměstnanců této organizační jednotky – časový rámec, roky 2004 – 2006.

3.1 Analýza současného stavu s ohledem na změnu lesnické politiky

Cíl

Analýzou současného stavu a s ohledem na změnu lesnické politiky zajistit podporu splnění záměrů uložených v zadání.

Memorandum

ze společného jednání představitelů státních podniků Lesy ČR, s. p., a Vojenské lesy ČR, s. p., konaného ve dnech 25. – 26. 9. 2003 v Židlochovicích

Při respektování průběžně prováděných organizačních změn v obou společnostech, v zájmu zachování exkluzivních vztahů vzájemné spolupráce těchto nejvýznamnějších českých státních podniků v oblasti obchodu s dřevem a k přírodě šetrného hospodaření v lesích, se konalo společné jednání představitelů, které vyjádřilo

- a) vůli dále pokračovat ve všech partnerských oblastech spolupráce,
- b) vzájemnou podporu při prosazování zásad k přírodě šetrného hospodaření v lesích,
- c) ochotu vyvíjet společné aktivity při obchodování se dřevem,
- d) vůli více se zaměřit na propagaci dřeva jako obnovitelné suroviny,
- e) vůli aktivně se zapojit do procesu změn lesnické legislativy souvisejících se vstupem ČR do EU (věcného záměru změn lesního zákona atd.),
- f) vůli aktivně se zapojit do procesu změn legislativy na ochranu přírody souvisejících se vstupem ČR do EU a hájit oprávněné zájmy vlastníků a správců lesních majetků.

Představitelé obou organizací shodně prohlašují, že jedině cestou trvalé vzá-

Úkoly

- vnitropodnikově aktualizovat zásady státní lesnické politiky,
- přehodnotit vyváženost kompetencí a odpovědnosti mezi ředitelstvem podniku a ostatními organizačními jednotkami,
- monitoring vlivu legislativních změn v České republice a ve vztahu k EU.

3.2 Změna organizační struktury ředitelství a optimalizace počtu jeho zaměstnanců

Cíl

Po přehodnocení kompetencí a odpovědnosti jednotlivých stupňů řízení zpracovat návrh nové organizační struktury ředitelství podniku, včetně optimalizace počtu zaměstnanců.

Úkoly

- vypracovat nové organizační schéma ředitelství podniku s vyváženou působností jednotlivých úseků,
- po zpracování nových pracovních náplní v rámci jednotlivých stupňů řízení a konkrétních funkcí podle pracovního zařazení optimalizovat počet zaměstnanců ředitelství podniku.

Redakčně upraveno

jemné podpory a průběžně konzultovaných a koordinovaných ekonomických i ekologických aktivit lze dosáhnout stavu hospodaření se státními lesními majetky, odpovídajícího jejich skutečnému hospodářskému i celospolečenskému významu. Současně si uvědomují i sociální dimenzi promyšleného hospodaření obou podniků.

K prosazování těchto cílů jsou obě státní organizace ochotny poskytovat si zkušenosti a poznatky z hospodářské činnosti, recipročně výhodné know-how, výměnu informací důležitých pro řízení, stáže ve vybraných oborech i výpomoci při mimořádných událostech. Totéž platí pro další oblasti spolupráce – vzájemné poskytování argumentů i pomoc v zajištění reálné podpory ze strany třetích stran či institucí při prosazování oprávněných zájmů podniku.

Představitelé obou státních podniků uznávají a akcentují reálnou spolupráci a partnerství, které nadále mají zájem udržovat a rozvíjet nad rámec běžných konkurenčních vztahů mezi subjekty, podnikající ve stejném oboru. Toto společné memorandum je také vrcholným vyjádřením odhodlání pokračovat ve společném úsilí úspěšně reprezentovat český stát a schopnosti státních podniků ve svém oboru v době vstupu do Evropské unie.

Ing. Radek Placanda, ředitel VLS, s. p.
Ing. Kamil Vyslyšel, generální ředitel LČR, s. p.

Vyhodnocení dotazníků

motivační struktury

V roce 2002 se odbor personální a ekonomiky práce rozhodl plošně, formou anonymní dotazníkové akce, realizovat průzkum funkčnosti motivačního a odměňovacího systému podniku. K dispozici byly na intranetových stránkách OPEP dva dotazníky, kdy první byl zaměřen na zjištění funkčnosti motivačního a odměňovacího systému (dále dotazník č. 1) a druhý na důležitost jednotlivých motivačních stimulů pro zaměstnance a ke zjištění stupně plnění podnikem (dále dotazník č. 2).

Z celkového počtu asi 3500 zaměstnanců, kteří měli možnost v dostatečném časovém prostoru anonymní formou vyjádřit své názory a připomínky, tuto možnost využilo 376 zaměstnanců (počet po korekturách, objevily se nevyplněné dotazníky). Tento přístup je trochu zarážející, jelikož se neustále setkáváme s tím, že si zaměstnanci stěžují na fungování některých motivačních, odměňovacích a sociálních systémů, na nedostatek prostoru otevřeně vyjádřit svůj názor na jednotlivé činnosti podniku, včetně sociální problematiky. Někdy je preferována forma anonymních dopisů či v modernější podobě elektronické pošty. Samozřejmě, že toto je jev běžný v celé společnosti.

Způsob vyhodnocení dotazníků

Dotazník č. 1 byl zaměstnanci hodnocen takto: na otázku se odpovídalo bodovým hodnocením zcela souhlasím – 1, spíše souhlasím – 2, spíše nesouhlasím – 3, zcela nesouhlasím – 4. Výsledky jsou průměrem těchto hodnot.

Dotazník č. 2 byl hodnocen takto: na otázky zjišťující důležitost jednotlivých stimulů se odpovídalo 1 (minimální důležitost), 5 (maximální důležitost). Plnění ze strany podniku – 1 (vůbec neplní), 5 (maximálně plní). Výsledky jsou průměrem těchto hodnot.

Dotazníky byly vyplněny podle kategorií v tomto počtu zaměstnanců:

		počet zaměstnanců	
kategorie		1. dotazník	2. dotazník
celkem		376	345
podle pohlaví	muži	292	273
	ženy	84	72
podle věku	do 30 let	77	64
	31 - 40 let	107	105
	41 - 50 let	97	88
	51 - 60 let	92	85
	nad 60 let	3	3
podle funkce	jiná funkce	83	72
	referent, tech. pracovník	117	112
	revírník	136	124
	vedoucí pracovník	40	37

Vyhodnocení dotazníku motivační struktury pracovníků č. 1 – celkem

Stupnice hodnocení: zcela souhlasím – 1, spíše souhlasím – 2, spíše nesouhlasím – 3, zcela nesouhlasím – 4.

1. Proč jsem zaměstnancem státního podniku Lesy ČR

- a) Hlavním důvodem je pocit jistoty, který mi podnik dává (jistota, že pracovní místo je stabilizované) **1,71**
- b) „Image“ (váznost, pověst) firmy na veřejnosti **1,79**
- c) V podniku jsou velmi dobré pracovní vztahy **2,09**
- d) Podnik mi poskytuje možnost odborné seberealizace **1,60**
- e) Podnik má fungující systém sociální politiky (poskytuje přiměřené množství sociálních výhod) **1,56**
- f) Na trhu práce se mi nabízejí jiné srovnatelné nebo lepší pracovní příležitosti **2,82**

2. Jak hodnotím systém odměňování v návaznosti na pracovní hodnocení?

- a) Odměňování je prováděno systematicky v závislosti na výkonech **2,30**
- b) Systém odměňování mě motivuje zlepšovat svůj pracovní výkon **2,35**
- c) Systém odměňování je dostatečně objektivní **2,42**
- d) Jsem spokojen/a se svým finančním ohodnocením **2,37**
- e) Mám možnost otevřeně vyjádřit svůj názor na způsob odměňování **2,11**
- f) Myslím, že náš podnik se dostatečně věnuje i nehmotnému ocenění **2,04**

3. Je komunikace v podniku dostatečně stimulační?

- a) V průběhu roku dostávám dostatek informací k výkonu své práce **1,76**
- b) Roční pracovní hodnocení je se mnou projednáno nadřizeným **1,44**
- c) Hodnotící pohovory probíhají otevřeně, s možností výměny názorů **1,41**
- d) Mé prac. místo je ohroženo v případě nedostatečného plnění pracovních úkolů **1,56**
- e) Přál/a bych si mít možnost hodnotit své nadřízené **2,45**
- f) Mám možnost uplatnit vlastní myšlenky – nápady (možnost spolurozhodování) **1,85**
- g) Spolupráce v rámci útvaru je bezproblémová **1,75**

Vyhodnocení dotazníku motivační struktury pracovníků č. 2

Motivy k práci: hodnocení / plnění

- 1. Jistota pracovního místa (stabilita zaměstnavatele) **4,49 / 3,88**
- 2. Celkový charakter podnikového klimatu („duch domu“) **4,08 / 3,46**
- 3. Pracovní podmínky **4,37 / 3,81**
- 4. Možnost využití půjček poskytovaných podnikem **3,31 / 3,46**
- 5. Příspěvek na dopravu **3,19 / 2,98**
- 6. Stejnokroje **3,19 / 2,98**
- 7. Služební byty (slevy) **3,04 / 3,40**
- 8. Příplatky – strava **3,50 / 3,79**
- 9. Prostředky na osobním účtu FKSP **3,81 / 4,05**
- 10. Péče o dítě – osamělí **1,88 / 2,41**
- 11. Slevy – zvěřina, rekreace, atd. **3,49 / 3,91**
- 12. Výše základní mzdy **4,31 / 3,19**
- 13. Odměny životní, pracovní jubilea **3,22 / 3,58**
- 14. Příspěvky – dovolená, vánoce, podíly na HV **4,28 / 3,78**
- 15. Možnost dalšího vzdělávání **4,04 / 3,68**
- 16. Možnost postupu – jasné perspektivy postupu **3,48 / 3,05**
- 17. Dostatečný přísun k informacím **4,31 / 3,61**
- 18. Způsob zadávání pracovních úkolů **4,04 / 3,59**
- 19. Možnost uplatnění vlastních myšlenek **4,24 / 3,54**
- 20. Možnost spolurozhodování **4,01 / 3,26**

21. Uznání výsledků mé práce (jiné než
mzdové – např. pochvalou) **3,91 / 3,14**
22. Spolupráce v rámci útvaru **4,30 / 3,73**
23. Vztahy s nadřízenými **4,43 / 3,97**
24. Vážnost, které se člověk těší mezi
kolegy na pracovišti **4,12 / 3,77**

Závěr

Z obou dotazníků je zřejmé, co zaměstnanci považují za důležité a nezbytné k výkonu jejich činnosti a setrvání u podniku. Především je to jistota pracovního místa, vztahy s nadřízenými, pracovní podmínky, dostatečný přísun informací, možnost sebe-realizace. Samozřejmě, že dalším důležitým prostředkem k motivaci zaměstnanců „a vždy na prvním místě“ je mzda za vykonanou práci. Je věcí diskuse, zda systém v současné době uplatňovaný je objektivní a motivuje

zaměstnance zlepšovat svůj pracovní výkon. Úkolem tohoto článku není jednotlivě popisovat a obhajovat body dotazníků, ale poskytnout přehled o názoru části zaměstnanců podniku na současně fungující motivační, odměňovací systémy a sociální politiku podniku.

Výsledky těchto dotazníků budou podkladem materiálem k vytvoření nových nebo úpravě dosavadních koncepcí v této oblasti. Pro rok 2004 se připravuje nová směrnice pro odměňování – vnitřní mzdový předpis, zásady kariérního postupu, nová koncepce vzdělávání. Bude provedena inventura a korekce podnikových benefitů.

Důležitým pilířem, který pomůže tyto koncepce uvést v efektivní život, bude osoba vedoucího zaměstnance, který se podílí na utváření podnikového klima potenciálem svých sociálních kompetencí zahrnujících

znalosti komunikace, práce v týmu, hodnocení pracovníků, vedení pracovníků, motivování, schopnost přesvědčit, vyjednávat, ochota naslouchat a řešit problémy, vysvětlovat a obhajovat podnikové cíle a postupy k dosahování těchto cílů, osobní příklad, apod. Proto bude věnována v rámci vzdělávacích aktivit velká pozornost proškolení tohoto personálu v oblasti sociálních a části řídicích kompetencí, zde především v oblasti delegování pravomocí.

Chceme tímto poděkovat všem zaměstnancům, kteří se této dotazníkové akci zúčastnili a vyjádřili svůj názor. Dotazníková forma zjišťování spokojenosti zaměstnanců v oblasti sociální politiky podniku bude prováděna v pravidelných intervalech i v příštích letech. Vyhodnocené dotazníky jsou k dispozici na intranetu.

Andrea Dušková, OPEP, ředitelství LČR

Hospodaření s javorem v podmínkách LS Šternberk

LS Šternberk hospodaří na 19 676 ha státního lesa a vykonává odbornou správu na 2500 ha. LS má dva LHC, které se rozkládají v pěti přírodních lesních oblastech. Přibližně 10 000 ha zaujímá PLO 29 Nízký Jeseník, 3500 ha PLO 34 Hornomoravský úval, 2500 ha PLO 31 Českomoravské mezihoří a PLO 30 Dražanská vrchovina a zbývající část připadá na PLO 28 Předhoří Hrubého Jeseníku. Lesy zde rostou v 1. až 5. LVS, je vylišeno 69 SLT. Jsou zde zastoupeny všechny edafické kategorie kromě kategorie X v extrémní ekologické řadě a kategorie T v podmačené ekologické řadě, zcela chybí rašeliny. Extrémní ekologická řada zaujímá 1 % výměry, exponovaná 12 %, kyselá 9 %, živná 62 %, oglejená 6 %, podmačená 1 % a lužní 9 %. Pestrým stanovištním podmínkám odpovídá i druhová skladba. Kromě kleče, limby a xerothermních druhů rostou v lesích LS Šternberk prakticky všechny naše původní dřeviny a všechny běžné dřeviny introdukované.

Zastoupení javorů

Z javorů má v platných LHP zastoupení klen, mléč a babyka. Javor klen roste na LS od jilmových luhů až po podmačené jedliny a je zastoupen asi 3 % (600 ha redukované plochy). Jedná se především o javor klen. Javor mléč se zastoupením asi 0,10 % (25 ha redukované plochy) lze najít téměř vždy v porostech spolu s klenem. V lužních lesích Litovelského Pomoraví je občas i součástí spodního patra spolu s babykou. Je dřevinou záměrně preferovanou především ve výchově porostů, ale mírně se zvyšuje i jeho podíl na umělé obnově. Javor babyka je v podmínkách LS indiferentní druh. Má zastoupení asi 0,02 % (5 ha redukované plochy), nechová se agresivně, občas je přiměsí spodní etáže v luhu a vyskytuje se výjimečně ve 2. a 3. LVS v lesích Litovelského

Pomoraví a na Bouzovsku. Z hlediska hospodářského je to dřevina respektovaná, tzn. není ani potlačována a ani nijak záměrně prořezávána. Sporadická přirozená obnova zaručuje jeho udržení v porostech.

Zastoupení javoru na jednotlivých revírech ukazuje tabulka č. 1. Z ní je zřejmé, že podle revírů kolísá od 0 do 10 %. Tabulka č. 2 nabízí zastoupení javoru ve věkových stupních, to se pohybuje v intervalu 0 až 5 %, nejvyšší zastoupení má javor v 1., 3. a 4. věkovém stupni.

Současné zastoupení a potenciál javorů na základě typologie

Aby bylo možné si udělat plastičtější představu o současném stavu a možnostech hospodaření s javorem na LS Šternberk,

Tabulka č. 1: Zastoupení javorů podle revírů na LS Šternberk

Revír	1	2	3	4	5	6	7	8	11	12	13	14	15	16	17
ha	19	61	107	117	39	63	16	53	11	9	16	22	15	4	50
%	1	5	9	10	3	5	1	4	1	1	1	2	1	0	2

Tabulka č. 2: Zastoupení javorů podle věkových stupňů na LS Šternberk

věk. st.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	cel.
ha	78	48	85	88	56	66	38	25	27	32	17	18	8	5	3	1	8	602
%	5	3	5	5	4	4	2	1	1	2	1	3	2	3	3	3	2	

Tabulka č. 3: Analýza podle plošně významnějších SLT (LT), na nichž mají javory zastoupení

SLT	3A	4A	3F	4F	3S9	3B9	4B9	4S9	3B	4B	5B	2H	3H
souč. zast.	5	7	8	15	1	10	10	11	5	7	6	1	2
přir. zast.	20	20	20	20	20	20	20	20	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5
cíl. zast.	2-20	2-20	2-20	2-20	2-20	2-20	2-20	2-20	5	5	5	6	5
% plochy LS	4	2	1	1	1	1	1	1	5	7	1	1	1
SLT	3S	4S	5S	20	3V	40	50	1L	2L	3L	5L	3U	5U
souč. zast.	1	3	1	1	2	1	1	3	5	7	0,2	3	2
přir. zast.	0-5	0-5	8	5	5	0	0	1-6	3-8	3-8	3-8	10-25	15-30
cíl. zast.	5	5	8	5	8	0	0	1-8	5-10	5-10	5-10	10-25	15-35
% plochy LS	21	8	7	4	1	1	2	6	1	1	1	1	1

Tabulka č. 4: Zastoupení javorů v předpokládané přirozené dřevinné skladbě
CHKO Litovelské Pomoraví (Polášek 2003)

SLT	1L	1V	2C	2A	2S, H, B, D	2O	3W	3H,S	3J	3L	3U
zast. KL+JV	0-20	0-20	+0	10-30		0-10	0	0-10	0-10	10-30	+0 10-40
zast. babyky	+0	+0	+0	+0		+0	+0	+0	0	0	0

tým svahovým bučinám. Současné zastoupení na těchto souborech dosahuje cca 10 %, obnovní cíl udává až 20 %. Vyplývá z toho nutnost udržet a podle možnosti zvýšit zastoupení javoru na těchto stanovištích, a to především přirozenou obnovou.

V tabulce č. 3 není uveden žádný soubor kyselých řady, a to z důvodu, že se na kyselých stanovištích blíží zastoupení javorů nule. Navíc můžeme dokumentovat na těch několika porostních skupinách s javorem středního věku na kyselých typech postupné odumírání a prosychání javoru. Jednoznačně se potvrzuje, že požadavky této dřeviny na půdu neodpovídají možnostem těchto stanovišť, proto se zde ani přirozeně nijak výrazně neprosazuje. Proto s javory na stanovištích kyselých řady nepočítáme. Nepředpokládá ho legislativa, tedy ani rámcové směrnice hospodaření a není ani dřevinou meliorační a zpevňující ve smyslu zákona o lesích.

Přechod mezi kyselými a bohatými stanovišti tvoří kategorie S – svěží, která pokrývá velkou část LS. Javor zde má zastoupení, dobře se zmlazuje, v souvislosti s předchozím odstavcem bych ale upozornil na problé-

my na chudších a sušších lokalitách souborů 2S a 3S. Zvyšování podílu javoru na takových stanovištích je podle našich zkušeností nutné opatrně zvažovat. Některé současné javorové porosty ve věku 30 – 50 let začínají prosychat a odumírat podobně jako na kyselých stanovištích. Naplnění podílu MZD javorem se zdá časově i ekonomicky na těchto stanovištích výhodné, ale v budoucnu se nemusí vždy vyplatit.

Výrazné zastoupení javoru (přes 5 %) máme na bohatých stanovištích 3., 4. a 5. LVS. Javor se na výše uvedených bohatých stanovištích masivně přirozeně obnovuje, a to někdy tak výrazně, že omezuje přirozenou obnovu ostatních dřevin, především buku. Někdy vznikají poměrně velké skupiny čistého javoru. V současné době vedeme na LS živou debatu, zda v průběhu výchovy a přípravy listnatých porostů pro obnovu na těchto stanovištích neredukovat zastoupení javoru na minimální příměs a obnovu neusměrnit více ve prospěch dalších dřevin.

Z tabulky vyplývá sporné využívání javoru na SLT 4O

a 5O. Tabulka javor nepředpokládá v přirozené ani cílové druhové skladbě. Ale podle evidence i LHP prokazatelně na těchto stanovištích roste a dokonce zde v omezené míře probíhá i jeho umělá obnova, i když spíše jako zoufalý pokus nahradit nezastupitelnou nedostatkovou jedli javorem. Svoji roli zde hraje zřejmě i přesnost typologického průzkumu a schopnost revírníků identifikovat přesné hranice těchto souborů v terénu. Osobně bych uvalil nějakou hlubší diskusi na toto téma. Podle legislativy a rámcových směrnic hospodaření by na těchto stanovištích neměl být vůbec javor obnovován, není zde považován ani za meliorační a zpevňující dřevinu. V souvislosti s kalamitou z října 2002, kdy velkou část holin z této kalamity máme na LS právě na SLT 5O, bychom mohli

Porost 753A1a, SLT 2C, jednotlivá příměs javoru mléče v dubohabrové mlazině, revír Střeň

udělat při volbě dřevin na těchto kalamitních plochách závažnou chybu.

Velký prostor pro javor se nabízí v javorových jasaninách a vlhkých jasanových javorinách, které sice tvoří jen asi 1 % plochy LS, ale je velmi žádoucí na těchto stanovištích zvýšit jeho zastoupení podle obnovního cíle, tj. kolem 20 – 30 % ze současných cca 3 %, a to pravděpodobně i za cenu umělé obnovy. Na těchto stanovištích máme nejkladnější javory na LS.

Zvláštní pozornost si zaslouží SLT 1L, jilmové luhy v Litovelském Pomoraví. Tento soubor má poměrně významné plošné zastoupení na LS a přináší celou řadu praktických i teoretických problémů. Především typologové vedou spory, zda je tento soubor v podmínkách lesní správy opravdu 1. LVS. V podstatě se závěry přibližují názoru, že se tyto porosty blíží spíše 2. LVS. S tím souvisí určitá nejasnost v rámcových směrnicích hospodaření, které v obnově předpokládají spíše javor mléč, ale v porostech těchto lužních stanovišť jednoznačně převládá klen, a dokonce se masivně zmlazuje. Proto jsem požádal o názor pracovníky CHKO, jejichž názor prezentuje již zmiňovaná tabulka č. 4. Z konzultací s nimi vyplývá, že javor klen i javor mléč jsou považovány v tomto luhu za rovnocenné, vzájemně se doprovázející dřeviny.

Celkově také dochází k názorovému posunu v otázce podílu DB, JS, JV a dalších dřevin v porostech nejen na stanovištích jilmového luhu, ale všude, kde je v dosavadních rámcových směrnicích hlavní dřevinou dub letní. V současné době si pomalu zvykáme na možnost, že podíl dubu v cílovém hospodářském souboru 19 a 25 může být výrazně nižší a podíl javoru, jasanu a dalších dřevin vyšší, než se běžně doporučuje v rámcových směrnicích hospodaření. Hlavním důvodem těchto úvah je obtížná až nemožná přirozená obnova dubu letního a poměrně snadná přirozená obnova ostatních dřevin. Z toho důvodu porosty s vysokým zastoupe-

Porost 829A14, SLT 3F, porost s javorem klenem na exponovaném stanovišti, revír Bělkovice

ním dubu neplní ideálně požadavky biologické (protože musí být obnovovány většinou holou sečí a jsou omezeny dlouhodobé možnosti složité porostní výstavby) ani ekonomické (umělá obnova s následnou ochranou kultury proti buření a zvěři je nesmírně nákladná).

Proto se hledá optimální řešení, které se nachází pravděpodobně někde kolem 30 až 50 % zastoupení dubu v porostech 1. věkového stupně. To by zachovalo dub jako nejvýznamnější hospodářskou dřevinu a zároveň vytvořilo prostor pro větší rozvoj přirozené obnovy dalších dřevin včetně javoru. Jeho podíl např. na SLT 1L by mohl být bez velkých nákladů a obtíží výrazně vyšší (až 20 %) než dosud předpokládané zastoupení v cílových hospodářských souborech. Skupiny javoru s dalšími jemu blízkými dřevinami mohou být obnovovány při obmýtní době 80 – 90 let a clonnou sečí, což by téměř ideálně řešilo ekonomickou stránku těchto porostů při značných možnostech jejich věkové i prostorové diferenciace. Přes všechny nejasnosti a diskuse je však jasné, že prostor pro vyšší zastoupení javorů v lesích Litovelského Pomoraví je pro nejbližší desetiletí více než dostatečný.

Porost 765A10a, SLT 2H, umělá obnova javoru, revír Stěh

Obnova javoru

Obnova porostů s javory dosahuje na LS ročně přibližně 8 ha, a to již přes 10 let. Tomu odpovídá i 5% zastoupení javoru v 1. věkovém stupni. Z celkové obnovy javoru je cca 60 % obnovy umělé. Podle výhledu spotřeby sadebního materiálu by umělá obnova měla zůstat na stejné výši nebo v absolutních číslech klesat. Má význam především pro vnos javoru jako MZD na vhodných stanovištích, kde se v mateřských porostech nevyskytuje. Prostorově jsou javory vnášeny většinou formou kotlíků nebo zpevňujících žeber, v naprosté většině ve skupinách. Ojedinelé použití javoru jako jednotlivé příměsi je dáno omezenými možnostmi úspěšně javor pěstovat v jednotlivých směsích (viz kapitola výchova javoru dále). Používá se jamková sadba v běžných počtech (6 tis./ha) a běžný

sadební materiál. V ochraně proti zvěři se využívá jak oplocení, tak nátěrů. Individuální mechanické ochrany bylo pro javor použito zanedbatelné množství.

Vzhledem ke stavu a rozpracovanosti porostů s javory téměř s jistotou očekáváme, že podíl přirozené obnovy na celkové obnově javoru bude výrazně stoupat, přirozená obnova bude mít proto i rozhodující podíl na celkovém zvýšení obnovy javoru. Zvyšování podílu přirozené obnovy má především tyto důvody: 1. velký podíl vhodných stanovišť pro javor na LS a zároveň velké množství mateřských porostů na těchto stanovištích, v nichž je javor přítomen alespoň jako vtroušená dřevina (k masivní plošné přirozené obnově javoru na bohatých stanovištích stačí několik málo plodících stromů); 2. relativně snadná obnovní technika – převážně poměrně rychle postupující okrajová clonná seč; 3. časté semenné roky; 4. rychlé odrůstání javorového zmlazení vlivu zvěře.

Výchova javoru na LS Šternberk

Zatímco obnova javoru je v podmínkách LS celkem rutinní záležitost, jeho výchova je mnohem záladnější, především při vytváření porostních směr. Pokusím se tu uvést některé základní postupy, které naši revírníci používají, a to podle druhů nejrozšířenějších směr s javorem, které se na LS vyskytují.

Výchova v čistých javorových skupinách je v prvních krocích spíše kombinovaným zásahem, jehož cílem je odstranit nekvalitní jedince a podpořit kvalitní javory. U porostů z přirozené obnovy k tomu přibývá nutnost razantněji snížit počet jedinců na jednotku plochy. (U porostů z přirozené obnovy bývá 1. prořezávka zpravidla již 2. „výchovný“ zásah, protože již po provedeném uvolnění nárůstu téměř vždy následuje výsek výmladků, poškozených a zřetelně nekvalitních jedinců.) Pokud je v porostu přítomna jakákoli další dřevina, je v mezích možností vždy podpořena. S každým dalším výchovným zásahem se zvyšuje podíl kladného úrovnového výběru a ve středním věku tento přístup většinou zcela převažuje.

Směr javoru s jasanem je poměrně běžná, někdy bývá přítomen i jilm. Tato směr se chová podobně jako čistý javor, rozhodující je, pro jaký podíl dřevin se hospodář rozhodne. V každém případě může v těchto porostech javor vyplnit prostor po důsledně odstraněných vidličnatých jasaněch.

Javory s dubem v lužním prostoru revírníci téměř vždy řeší metodou bioskupin, pokud nechtějí o dub v prvních třiceti letech vývoje porostu přijít. Dubová skupina musí mít nejméně velikost průmětu koruny stromu v mýtním věku.

Výchova směr javoru se smrkem v nižších nadmořských výškách, především nižších partiích SLT 3H, 3B je možná jen ve větších bioskupinách a je nutné se včas rozhodnout. Při sebemenším zaváhání je smrk velmi rychle potlačen javorem. Ve vyšších polohách, kde má smrk větší vitalitu, se může podařit při pečlivém postupu i jednotlivá směr.

Porost 708B04, SLT 3U, kvalitní porost javoru kleny s příměsí jasanu a jilmu po dvou kladných úrovnových probírkách, revír Laštany

Směr javoru s bukem je výrazně ovlivněn na stanovištích a věkovým rozestupem obou dřevin. V některých případech přerůstá javor buk, v některých opačně buk javor. V zásadě je však ve většině případů možné udržet i jednotlivou směr těchto dvou dřevin. V případě, že hrozí nebezpečí převahy javoru nad bukem, dostává v našich podmínkách přednost buk a javor bývá záměrně potlačován. Kromě toho máme na lesní správě některé netradiční směry, jejichž výchova je zcela individuální, např. javor s modřínem, javor s borovicí a bohužel občas i javor s akátem.

Těžba a prodej javorového dřeva

LS Šternberk těží ročně cca 1500 m³ javorového dřeva, což činí cca 1 % roční těžby. Je to poměrně nepatrné množství, které neumožňuje nějakou věrohodnější analýzu. Z pozice LS nelze nic říci k cenám, které jsou průměrné a jsou v našem systému stejné jako u buku, ani k odbytu, který jde zcela mimo nás. Náš systém příjmu dříví v tzv. ceníkových kódech ale umožňuje porovnat kvalitativní srážky dříví. Podle mých výpočtů je podíl hniloby, nepravého jádra a zbarvení u buku asi 27 % celkové roční těžby buku, a u javoru jen 20 % celkové roční těžby javoru. Samozřejmě je u buku více jádra a u javoru více hniloby. Mohlo by to znamenat, že javor má v podmínkách LS Šternberk zdravější dříví než BK. Ale je to jen spekulace z malého množství málo přesných čísel. V dohledné době, tzn. nejméně 20 – 30 let, se pravděpodobně podíl javorového dříví na celkové těžbě lesní správy výrazně nezmění.

Poznámka: Příspěvek zazněl na semináři o javorech dne 11. září v Hradci Králové

Ing. Jiří Eichler, Lesní správa Šternberk,
e-mail: eichler.ls129@lesy.cz
foto: Jaroslav Theimer

Javory památné, významné a krásné

II. část

Javor mléč (*Acer platanoides*)

Z 48 vyhlášených javorů mléč je asi 10 rekordních s obvody nad 400 cm. Největším našim stromem tohoto druhu je mléč v obci Horka II v okrese Kutná Hora s obvodem 530 cm, výškou 20 m, stářím 220 let. Zdravotní stav je dobrý, roste v 345 m nad mořem. Javor roste ve východní části obce pod cestou ze zámku ke kravínu. Okolí stromu je neupravené a zarostlé, takže celkový dojem nevznívá. Najdete jej v mapě KČT č. 43 Střední Posázaví, mapové pole C2.

Javor mléč, N. Svět, Prachatice

V CHKO Jeseníky v Janovicích okr. Bruntál je v zámeckém parku javor mléč s obvodem 465 cm, výškou 29 m a stářím 250 let. Roste v nadmořské výšce 635 m. Je zakreslen v mapě KČT č. 55 Hrubý Jeseník, mapové pole F2.

Na Prachaticku v Račově je další velký javor mléč. Je již ve špatném zdravotním stavu, ale má obvod 450 cm, výšku 16 m a průměr koruny 14 m. Roste v 765 m nad mořem. Hledejte jej v mapě KČT č. 69 Pošumaví Prachaticko, mapové pole B2.

Fotografie javoru mléče v Novém Světě na Prachaticku zdobí titulní stranu Acta Průhoniana č. 67. Obvod kmene je 440 cm, výška stromu 18 m, průměr koruny 20 m. Strom je v dobrém zdravotním stavu, kmen se ve výšce 2,5 m větví v 8 hlavních kosterních větví. Roste v nadmořské výšce 950 m. Roste nad silnicí, pod silnicí je bílé venkovské stavení, což vytváří malebný obraz z šumavské obce. Celé toto utěšené místo najdete také podle mapy KČT č. 69 Pošumaví Vimpersko v mapovém poli C2

Asi náš nejkrásnější javor mléč je opět na Prachaticku ve Vlachově Březí, a je to Davidův javor. Krásný soliter roste na upraveném židovském hřbitově. Kmen se ve dvou metrech dělí na sedm hlavních kosterních větví, takže připomíná sedmiramenný židovský svícen menoru – symbol naděje. Obvod stromu je 425 cm, výška stromu 25 m, průměr koruny, která dosahuje až k zemi je 25 m, stáří 260 let. Roste v nadmořské výšce 580 m. Mapa č. 70 Pošumaví Prachaticko, mapové pole A3.

V Třešticích okres Jihlava najdete vyhlášený javor mléč s obvodem 415 cm, výškou stromu 30 m, který roste v 590 m nad mořem a je v mapě KČT č. 77 Jihlava, mapové pole C6.

Zajímavá Javorová brána v Rožanech u Šluknova (okr. Děčín) je uměle vytvořena srústem dvou kmenů s obvody 320 a 248 cm. Brána má šířku 2,6 m a výšku 5,5 m. Celková výška stromů je 16 m, stáří

110 let. Hledejte ji v mapě KČT č. 12 – 13 Českosaské Švýcarsko, mapové pole A5.

Pěkná je alej z javorů mléčů v Mostově (okr. Cheb) od nově opraveného zámku ve směru k Hlinové; je to 198 stromů s obvody 200 až 300 cm.

Nevyhlášený javor mléč roste v zámeckém parku Dolní Břežany (okr. Praha – západ) s obvodem 444 cm.

V Blatinách v CHKO Žďárské vrchy je velmi krásný javor mléč, který doprovází selskou usedlost. Má obvod 407 cm, výšku 26 m, stáří asi 200 let a není vyhlášený jako památný.

Javor mléč v Chlumětíně v okrese Žďár nad Sázavou měl obvod 490 cm a výšku 25 m; před třemi lety při bouři byl rozlomen a zanikl.

Velký byl javor mléč v Mařeničkách na Českolipsku. Měl obvod 460 cm, ale v roce 1998 se rozlomil a byl pořežán.

V Chříči (okr. Plzeň sever) byl pěkný javor mléč s obvodem 424 cm, výškou 27 m. Rostl poblíž hájovny a před 4 lety zanikl.

Mezi velké jedince lze zařadit i kultivar javor mléč cv. Schwederi v Brně v parku Lužánky (přibližně uprostřed parku), který je na jaře červenolistý. Má obvod 365 cm.

Běžné památné javory mléče mají obvody od 220 cm. J. E. Chadt v roce 1913 jako největší javor mléč uvádí strom u Hannoveru s parametry 442/25/400.

Javor babyka (*Acer campestre*)

Protože javor babyka je zpravidla strom menší, tak se jich mezi vyhlášené památné stromy dostalo v České republice jen 24. Největší s obvodem kmene 480 cm je Chudák babyka v okrese Pelhřimov v Čížkově. Šířku koruny má 19 m, výšku 14 m, stáří 380 let. Strom je vzhledem k neprováděné údržbě ve špatném zdravotním stavu. Roste v zanedbaném zámeckém parku ve směru od budovy zámku k hlavní křižovatce. Roste v nadmořské výšce 600 m. Nutno hledat v mapě KČT č. 44 Želivka a Pelhřimovsko, mapové pole C2.

Lačnovská babyka v Bsetíně

Pravým opakem je druhá největší, ale nejkrásnější babyka Krásná babyka v Ústí nad Orlicí s obvodem 434 cm (ve výši 1 m), výškou 19 m a stářím 100 let. Je to obdivuhodně tvarovaný košatý strom s kulovitou k terénu přisedlou korunou a v dobrém zdravotním stavu. Je ozdobou Riegrova sadu (parčíku) proti železniční zastávce Ústí nad Orlicí – město. Škoda jen, že nemá informační tabuli. Roste v 340 m nad mořem. Nalézá se v mapě KČT č. 49 Českomoravské mezihorí, mapové pole B2.

Lačnovská babyka na Vsetínsku roste u obce Lačnov u polní cesty ve svahu poblíž žluté turistické cesty. Strom je 11 m vysoký, ale mírně

asymetrická koruna má šířku 20 m. Věk je odhadnut na 230 let. Obvod kmene 375 cm. Strom má význam především estetický a krajinářský. Roste v nadmořské výšce 500 m. V mapě KČT č. 95 Javorník ho najdete v mapovém poli C1.

Na Šumpersku v Bludově na zahradě římskokatolického kostela roste dvouseťletá babyka Adolfa Kašpara (známého malíře, ilustroval jedno z nejlepších vydání Babičky B. Němcové) vysoká 18 m a s obvodem kmene 370 cm. Roste v nadmořské výšce 310 m. Tento strom malíř dobře znal a maloval, jeho rodný dům se stromem sousedí. Mapa KČT č. 53 Králický Sněžník, mapové pole F3.

Babyka u Dolních Třanovic v okrese Frýdek-Místek je 13 m vysoká a má obvod kmene 362 cm. Roste v mírném svahu asi 1 km JV od výše uvedené obce. Ta je v nadmořské výšce 355 m a v mapě KČT č. 61-62 Ostravsko, mapový sektor D7.

Je ještě několik stromů nad 300 cm: v Leskovci (okr. Vsetín) s obvodem 344 cm, v Kojetíně s 340 cm, ve Vinařicích u Kladna s obvodem 318 cm, v Lázních – Toušeň 310 cm a na zahradě hájovny Hradištko u Slap dvoják 300 cm.

Zajímavý je i troják babyky v Černíkovcích okres Rychnov nad Kněžnou s obvodem kmenů 238, 187, 146 cm.

Další stromy jsou v rozmezí obvodů 200 až 300 cm, J. E. Chadt jako největší babyku v roce 1913 uvádí strom v Hlohově ve Slezsku s parametry 350/26/200, u nás pak babyka v Jivanech u Lomnice n. Popelkou 350/30/250.

Javor stříbrný, Jeřice u Hořic

Nepůvodní javory

Z nepůvodních druhů javorů jsou nejčastěji za památné vyhlášené javory stříbrné (*Acer sacharinum*). Největší z nich jsou:

Javor stříbrný Moravská Ostrava v zahradě MŠ za KÚ, výška 16 m, obv. 775 cm; Jeřice (u Hořic) v zámeckém parku, 22 m, 610 cm; Klášter u Nepomuku u hřiště, 22 m, 523 cm; Jiřikov u Rumburka, 516 cm; Brno Řečkovice v parku, 27 m, 478 cm; Františkovy Lázně – Slatina, 20 m, 455 cm; Kolín na dvoře RZ, 23 m, 430 cm; N. Hvězdlice (okr. Vyškov), 420 cm; Kyšice u Kladna, 3 stromy u rybníka max. 13 m, 420 cm.

Z dalších je velice pěkný a pravidelný zdravý javor stříbrný v Klatovech u bývalého okresního úřadu s výškou 16 m a obvodem 377 cm. Nevyhlášený strom s obvodem 600 cm je v zámeckém parku Luka nad Jihlavou. Velké jsou i v zámeckém parku Orlik a Mnichovo Hradiště.

Z introdukovaných (vnešených) javorů je vyhlášeno za památné stromy celkem 18 jedinců.

V našich městech je v širokých ulicích několik nevyhlášených alejí javoru stříbrného (např. Pardubice), ale v CHKO Žďárské vrchy je vyhlášena alej 41 stromu javoru stříbrného ve volné krajině od Fryšavy pod Žakovou horou při místní komunikaci k lesu. Alej byla vysazena před 150 lety a obvody kmenů jsou cca 250 cm. Alej není udržovaná, stromy jsou obrostlé výmladky, suché větve nejsou odstraněny.

Významné stromy LČR

U LČR probíhá program „Významné stromy LČR“ v rámci podnikového Programu 2000. Nepochybně budou nalezeny další velké javory kleny, mléče i babyky. Výsledky šetření však nejsou k dispozici. Pouze namátkou: na LZ Kladská poleší Kostelní Bříza je popsána pěkná babyka, která nepřekvapí obvodem, ale tím, že roste ve Slavkovském lese v nadmořské výšce 560 m, takže v případě vyhlášení by byla naší nejvyšší rostoucí babykou.

A ještě několik odborných i nevědeckých zajímavostí o javorech

- Z mízy javoru mléč, která obsahuje 1 – 3,5 % cukru, se pokusně vařil v 18. století cukr. Jen na schwarzenberském panství se pro tento účel vysadilo 5 tisíc mláčů; vařilo se v Krumlově.
- Květy babyk milují včely, dřevo truhlářů, kolářů, řezbářů a výrobců dechových hudebních nástrojů; učitelé pak vyjmenované slovo babyka.
- Javor mléč byl introdukován do Severní Ameriky.
- Javor stříbrný byl u nás poprvé vysazen v roce 1835 ve Stromovce a Průhonících.
- Podle názvu stromu javor vznikly naše zeměpisné názvy: Javorník, Javoří, Javoříčko, Javorka atd.
- Název klen dal vzniknout dalším zeměpisným jménům: Klenčí, Klenová, Klenovice ...
- Javory jsou oblíbeny zejména v Japonsku a Kanadě.
- Na kanadské státní vlajce je javor cukrový (*sacharum*), z něho se vyrábí známý sirup.
- V římské provincii Rétii (dnes oblast Graubunden ve Švýcarsku, část Tyrol a jižní Bavorsko) byl javor uctíván jako posvátný strom s vlastní duší.
- Za středověku se listy z kleny léčilo – obklady z rozdrcených listů nebo odvar z listů a větví (otevřené rány, vředy, otoky, proti zánětu mandlí a ječným zrnům).
- Listí javorů bylo náhradním krmivem pro hospodářská zvířata, zejména ovce a kozy.
- Listí javorů v době nouze sloužilo k lidské potravě dušené s kyselým zelím.
- Pro některé citlivé lidi je prý principem javoru nesmrtelnost, typ javoru je spontánní, obětavý, pocitově žije stále v současnosti, nedá se vyvést z míry.
- Podle stromového horoskopu jsou dny javoru 12. 1. – 24. 1. a 15. 7. – 25. 7. Lidé narození v těchto dnech jsou prý citlivější a vášniví, rádi jsou ve vedoucích postaveních, neradi se podřizují, mají sklon k moralizování.
- V Anglii se věří, že dítě posazené na javorovou větev bude dlouho žít.
- Říká se, že čápi si do hnízda dávají javorovou větvíčku, aby se hnízdění vyvedlo.

Ing. Pavel Kyzlík, Česká lesnická společnost

Daňčí souboj

Jelení říje již dozněla. Přihlásil se podzimní měsíc – říjen. Krajina posmutněla a časté ranní mlhy připomínaly blížící se podzim se vším všudy. Spadané listí a všude kolem syrové vlhko. Ovšem i to patří do přírody.

Šel jsem lesní cestou, kde byly v bahně stopy od daňků. Chvillemi jsem se zastavil a naslouchal rocháňí daňků, které se ozývalo z několika stran. Věděl jsem, kam mám jít, protože jsem tuto lokalitu dobře znal. Již několikrát jsem tady byl a fotografoval daňky, nejen v létě, ale právě i v době říje.

Daňčí říje není tak atraktivní jako jelení, ale přesto pro fotografa zvířat představuje řadu zajímavých momentů. Zvláště, když se nám podaří přijít k souboji. Souboj daňků je také zvláštní tím, že soupeřící daňci, kteří se hezkou chvíli „bili“ hlava nehlava, najednou zápas ukončí a spokojeně se spolu prochází dál po lese, jakoby se nic nestalo. Nezřídka nám připraví i takovou podívanou, že mezi zápasícími soupeři přijde ještě další, a potom se točí jako kolotoč ve třech, kdy všichni mají zaklesnuté parohy společně do jednoho chumlu. I takové postřehy mám z daňčí říje, kdy jsem se za nimi vydával s kamerou v ruce.

Když jsem došel po staré cestě až do Kaštanky, což je lesní úsek, který dostal jméno právě po kaštanové aleji, spatřil jsem skupinku daňčí zvěře. Bylo tam šest daněl, dva mladí špičáci a jeden starý lopatáč, který neustále „rochal“. Pobíhal kolem skupinky sem tam. Daněk má při rocháňí natažen krk mírně šikmo vzhůru a má pootvřen svírák. Také slzníky se při rocháňí rozevírají a světla bývají široce otevřena. Tím dostává obličej daňka až „zlý“ výraz.

Nedaleko skupinky se objevil další daněk, také rochal a šel přímo k domácímu daňkovi, který mu šel vstříc. Opatrně jsem se přitiskl ke kmenu stromu a pozoroval je. Netrvalo dlouho a nastal souboj. Daňci sklonili hlavy a plnou silou se střetli paroží. Chvilí se jakoby přetla-

čovali a potom zase od sebe odskočili a vzápětí se znovu do sebe ještě větší silou zaklesli a opět nastalo přetlačování, ale nyní ještě větší silou. A tak jak byli zaklesnuti paroží v sobě, neustále se pohybovali mezi stromy. Jednou měl „navrch“ domácí daněk, po chvíli se karta obrátila a cizímu vetřelci se podařilo přetlačit svého protivníka. Jeden druhého chtěl povalit na zem, ale ani jednomu se to nepodařilo, protože síly byly vyrovnané.

Jelikož byli soupeři zaměstnání bojem, využil jsem příležitosti a pokusil se přijít ještě blíž, abych mohl fotografovat. Třesk paroží neustával a tak se v mé kameře plnilo filmové políčko za políčkem, až najednou jednomu ze soupeřů docházela síla. V okamžiku se vytrhl a bojiště rychle opustil. Tím skončila podívaná i pro fotografa...

Jaromír Zumr

Mladý sokol na hnízdě, v popředí stoják domácího holuba s kroužkem; foto: Petr Zvolánek

INSPIRACE

Záchrana sokolů

na Broumovsku

Jestřábí samice přilétá k hnízdu s mladými sokoly

Stejně jako v minulých letech i letos jsme vypouštěli sokoly do přírody na Broumovsku. Pomoc vznikající populaci sokolů stěhových vypouštěním (reintrodukcí, repatriací) mladých jedinců odchovaných v zajetí realizujeme od roku 1996. Kromě roku 1999, kdy jsme bohužel neobdrželi výjimku od orgánu ochrany přírody, jsme v průběhu oněch osmi let vysazovali mladé sokoly každým rokem a to různými metodami. Používali jsme téměř standardní sokolnický výcvik i upravený krátkodobý sokolnický výcvik kombinovaný s volným letem, vypouštění z klece a v posledních čtyřech letech upřednostňujeme metodu adopce sokolích mláďat párem jestřábů lesních. Vyjma příkládání sokolích mláďat do přirozených sokolích hnízd jsme tak vyzkoušeli většinu u nás i v zahraničí používaných metod.

Metody reintrodukce

Sokolnický výcvik

Mladí, plně dopeření sokoli se odeberou z odchovné voliery a opatří se sokolnickou výstrojí tvořenou chvatovými poutky (kožené řemínky na nohách dravce), jednou či dvěma rolničkami, jmenovkou ke snadné identifikaci a dlouhým, což je kožený řemínek nebo pletená šňůra sloužící k uvázání dravců k jejich posedu, tzv. sokolimu špalku. Po té lze přistoupit k samotnému výcviku, který zpočátku spočívá v dosažení nezbytné krotkosti a záhy ve výcviku v letu a lovu. Poměrně snadno lze sokoly naučit lovit holuby, které v přírodě s velkou oblibou loví. Jestliže takto vycvičený sokol již sám, bez pomoci člověka začne úspěšně lovit, je tím jeho další výcvik prakticky znemožněn a jsou splněny nejzákladnější předpoklady pro jeho další samostatný život. Nevýhodou tohoto postupu je pozvolnější ztráta krotkosti, výhodou je naopak neustálá možnost kontroly zdravotní

ho stavu a alespoň částečná ochrana před přirozenými predátory až do doby úplného osamostatnění.

Upravený krátkodobý sokolnický výcvik kombinovaný s volným letem

Od předešlé metody se liší velmi zkráceným obdobím získávání krotkosti a výcviku v letu. Sokol se cvičí pouze na místě budoucího vypuštění a brzy se na tomto místě ponechává delší dobu, zpočátku přes den, po několika dnech i v noci a postupně se místo přinášené, už připravené potravu učí lovit živou kořist.

Vypouštění z klece

Na rozdíl od předcházejících metod se z chovné voliery berou sokoli podstatně mladší, s ještě ne zcela dorostlým opeřením, ale kdy se již sami, bez pomoci rodičů, dokáží nakrmit předkládanou potravou. Umístí se do připravené vypouštěcí klece, upevněné na skále či na stromě, vždy s dobrým výhledem do krajiny tak, aby si mohli během cca 10 dní dospívání před vypuštěním okolí zafixovat. To je velmi důležité, neboť se po vypuštění musejí ke kleci vracet pro předkládanou potravu. Aby se vraceli, nesmí se v kleci rušit před vypuštěním ani potom. Výhodou je, že takto vypuštění sokoli nejsou krotcí a na předkládanou potravu se mohou vracet až do doby, než se sami zdokonalí v letu a naučí lovit. Nevýhodou je to, že po vypuštění jim prakticky nelze pomoci v případě zdravotních komplikací a i ochrana před predátory je téměř nemožná.

Adopce

Principem je vložení mláďat (ale též vajec) do hnízda adoptivních rodičů. Optimální variantou je možnost uskutečnění adopce

v hnízdě vlastního druhu, což v České republice zatím není s ohledem na nízkou početnost hnízdících sokolích párů široce využíváno. V případě, kdy vhodná hnízda vlastního druhu chybí, lze využít tzv. mezidruhovou adopci. U sokolích mláďat se jako adoptivní rodiče využívají jestřábi lesní, kteří mají do jisté míry podobnou biologii. V tomto případě se jestřábí mláďata v hnízdě nahradí mladými sokoly, kteří jsou jestřábím párem spontánně adoptováni. Je sice s podivem, že jestřábům nevadí odlišné vypadající a ozývající se mláďata vložená jim do hnízda, ale nikdy nebyl zaznamenán jakýkoliv náznak záporné reakce adoptivního páru, a to nejen u nás, ale ani v Německu či Polsku, kde se adopce sokolů u jestřábů využívá dlouhá léta. Obavy z nežádoucí orientace (vtištění) mladých sokolů na jestřáby nejsou opodstatněné, pokud se k adopci použijí nejméně dva mladí sokoli po ukončení této senzitivní periody, neboť vtištění již proběhlo v odchovném zařízení po dobu hnízdní péče vlastních rodičů a i v jestřábím hnízdě se mladí sokoli orientují více na sebe navzájem než na adoptivní rodiče.

Této metodě bývá vyčítáno, že podporuje vznik stromové (hnízdící na stromech v opuštěných hnízdech dravců či krkavcovitých ptáků) populace sokolů, přičemž České země údajně v minulosti obývala pouze skalní (na skalách hnízdící) populace. Tato teze v žádném případě neplatí zcela. Jednak jsou z historie známa stromová hnízda českých sokolů, která co do počtu nebyla pouze naprostou výjimkou, a jednak by bylo velmi podivné, kdyby v okolních zemích existovaly stromové populace, jež by u nás navzdory značné lesnatosti chyběly. Lze se naopak domnívat, že nálezy stromových hnízd sokolů byly řídké pouze s ohledem na značnou praktickou obtížnost objevení stromového hnízda v rozsáhlých lesních komplexech. Vzhledem ke skutečnosti, že vhodných skalních biotopů je v České republice poměrně málo a navíc jsou značně turisticky zatížené, nemluvě o téměř pravidelné přítomnosti predátorů – výra a krkavce, zatímco podmínky pro stromovou populaci jsou z tohoto pohledu a vzhledem k lesnatosti nesrovnatelně lepší, se může použití metody podporující stromovou populaci sokola jevit jako výhodnější.

Porovnávání jednotlivých metod

Aby bylo možno objektivně doložit úspěšnost jednotlivých metod, bylo by zapotřebí vypustit každou z metod takové množství mláďat, které by bylo statistickým vzorkem. S ohledem na naprosto běžné ztráty vznikající až po opuštění klece či hnízda, resp. po osamostatnění, bylo by nezbytnou podmínkou též zajištění skutečně dlouhodobého sledování vypuštěných jedinců pomocí telemetrie (vysílačů), která je v současné době jedinou možností k systematickému pozorování jedinců pohybujících se na tak rozsáhlém území. Navíc úspěšnost nelze měřit pouze procentem vypuštěných jedinců přeživajících v přírodě, ale především procentem těchto jedinců, kteří se zapojí do reprodukčního procesu populace. Jinými slovy, odpověď na uvedenou otázku by mohlo dát sle-

dování vypuštěných sokolů až do doby alespoň prvního zahníždění, které lze očekávat přibližně ve třetím roce života. Tři roky, to je s ohledem na nízkou hmotnost sokola a tím danou maximální přípustnou hmotnost jeho vysílače (jež je především závislá na velikosti použité baterie) za současného stavu techniky téměř vyloučeno. Mimochodem je to jeden z důvodů, proč jsou objektem pozornosti veřejnosti nejznámějšího českého projektu čápi a ne mnohem vzácnější a také mnohem menší sokoli.

Vypouštění sokolů v letošním roce

Vraťme se však k našim sokolům. Jak již bylo v úvodu napsáno, v letošním roce jsme již po čtvrté vypustili mladé sokoly metodou adopce párem jestřábů lesních. Po přivezení tří krásných sokolích samic z odchovného zařízení, provedení jejich zdravotní prohlídky a odebrání krve pro analýzu DNA za účelem ověření rodičovství a tím prokázání původu – což je jedna z podmínek povolení Ministerstva životního prostředí stanovená s ohledem na teoretickou možnost vypouštění mláďat ukradených z přirozených hnízd – jsme mohli přistoupit k adopci.

Náhradou za jestřábí potomstvo byly všechny tři samice vloženy do jestřábího hnízda, postaveného na borovici přes dvacet

metrů vysoko. Samotná výměna i následná adopce proběhly stejně jako v předcházejících letech bez jakýchkoliv problémů. Stará jestřábí samice na sobě nedala znát žádné známky překvapení z proměny „svých“ mláďat a o všechny tři sokolíčky se starala opravdu vzorně. Potravu, v hojném množství přinášenou jestřábím samcem, porcovala na malé kousky a krmila jimi sokoly do sytosti. Po krmení z hnízda odnášela zbytky potravy, především větší kosti. Každý den hnízdo obkládala čerstvými jehličnatými větvičkami, čímž udržovala hnízdo i sokolíky v čistotě. Není divu, že při takto starostlivé péči všechny tři sokolí samičky rostly jako z vody a poznenáhlu začínaly při postávání na okraji hnízda mávat křídly. Ke cvičení křídel na hnízdě přibýlo i poskakování po větvích vedle hnízda a bylo možno pozorovat, že přípravy na první let jsou den ze dne intenzivnější.

K opuštění hnízda došlo jednoho dne brzy ráno, kdy se všechny tři sokolice rozletěly během slabé půlhodinky přibližně dvacet až padesát metrů daleko, přičemž se ze svých nových stanovišť křikem dožadovaly přinesení potravy. Postupně jim potravu začal předávat i jestřábí samec, ale ať už přinesl potravu kterýkoliv z rodičů, nikdy se to neobešlo bez velkého shonu a křiku. Stejně jako na hnízdě i nyní za potravu sloužili ponejvíce domácí holubi a mladé sojky a drozdi. Ti bývali zjevně uloveni přímo ve svých hníz-

dech, neboť často se jednalo o malá, ještě neopeřená mláďata. Za celou dobu byl savec v kořisti zjištěn jen jedenkrát. Byla jím mladá rezavá veverka.

Po zkušenostech z minulých let však bylo možno očekávat i ztráty. A skutečně, po několika dnech byla nalezena jedna ze samic mrtvá, resp. byl nalezen její, pravděpodobně kunou ukousnutý a v zemi zahrabaný pařát spolu s identifikačním kroužkem. Přes veškerou snahu se nepodařilo najít zbytek těla. Zbylé dvě samice se zdržovaly spolu a po čtrnácti dnech již kroužily vysoko nad lesem, přičemž na sebe za značného křiku nalétávaly. Bylo okouzující pozorovat jejich vzdušné hry, při kterých vynikala rychlost a i obratnost se zdokonalovala den ze dne.

Pak však přišla druhá rána. Na vzrostlém smrku, přibližně 10 metrů vysoko, byly na ploché větvi objeveny zbytky druhé samice. Jednalo se opět o nohu, od kosti pánevní až po prsty, přičemž všechna svalovina byla z kostí obrána. Ani nebylo zapotřebí dlouho pátrat po příčině ztráty této sokolice. Vypelchaná výří pera se mezi otrhaným drobným peřím sokola vyjímal zcela zřetelně. Ani v tomto případě nebyly další zbytky sokola v okolí nalezeny. Vzhledem k teprve začínajícímu létu nejpravděpodobněji skončily na výřím hnízdě jako potravu pro výří potomstvo. Naštěstí to byl, alespoň zatím, poslední nalezený mrtvý sokol z našeho letošního vypouštění. Doufejme, že zbývající tři samice se podařilo přežít a zachovat tak naději na naplnění smyslu reintrodukce, totiž na možnost zahníždění vypuštěných sokolů.

Závěr

V souvislosti se vztahem „predátor – kořist“ vyvstává řada problémů, které by měly být pokud možno co nejdříve vyřešeny. Předně platí, že vedle přímého zvyšování počtu jedinců ohrožených druhů vypouštěním do přírody a ochrany jejich faktických i potenciálních hnízdišť je třeba usilovat též o zvyšování potravní nabídky. Značná část druhů, jež byly v minulosti běžnou kořistí větších dravců, se však dnes nachází v populačním minimu, např. koroptev polní, jeřábek lesní, tetřev obecný a více druhů vodních ptáků, ze savců např. syselec obecný, králík divoký a veverka obecná. Plošné zvýšení početnosti u těchto druhů by se nepochybně kladně projevilo též plošným zvýšením početnosti jejich predátorů. Souběžně s úbytkem tradiční potenciální kořisti v přírodě a s omezováním drobných zájmových chovů drůbeže a chovu drobné zvěře dochází stále častěji k významnějším kolizím se zájmy člověka. Proto současně nemůžeme pominout skutečnost, že se nelze dlouhodobě vyhnout seriózní vedené diskusi o uvedení vztahu „predátor – kořist“ za účasti všech zainteresovaných subjektů – státní ochrany přírody, ornitologů, myslivců a sokolníků, rybářů, zemědělců včetně chovatelů drobných domácích zvířat, příp. dalších. Všeobecně známé případy již nyní ukazují, že absence takového dialogu může způsobit značné škody, a to jak na živočišných druzích, tak na morálních hodnotách společnosti.

Ing. Petr Zvolánek, lesní správa Broumov

Jestřábí samice (jako adoptivní matka) a mladí sokoli na hnízdě

Do diskuse

o jedli

Jedle patří k mým oblíbeným dřevinám. Ve vzdálené i nedávné minulosti jsem se jí něco nasázel a naochraňoval proti zvěři, zpočátku jako polesný v okolí Krnova, později jako lesní správce v Karlovicích ve Slezsku. Z osobních poznatků znám dlouhodobý vývoj jedle na Valašsku, kam léta každoročně dojíždím navštívit kolegu ze studií, rovněž lesníka. Ale viděl jsem i rozsáhlé jedlobukové porosty na Slovensku, Německu a v polských východních Karpatech. A také jsem o ní mnoho četl. Takže vím, o čem je řeč. Dodnes se tudíž, již jako důchodce, nemohu zbavit „jedlového syndromu“. Proto jsem uvítal a dychtivě si přečetl tři články o jedli v Lesu zdar. Nejprve úvodní článek Ing. Lisníka a poté reakce na něj od Ing. Košuličky a Ing. Morávky. Naprosto nemohu odolat říci k této věci i svůj názor.

Odmítám kultivaci jedle na holinu

A hned zdůrazňuji, že mé názory se opírají o „nekompromisní“ odpor vůči kultivaci jedle na holiny, a to všeho druhu. Ostatně, jak víme, součástí zásad pěstování lesů „způsobem blízkém přírodě“ je mimo jiné využívání ekologických zákonitostí a přírodních růstových procesů. A dlouhodobý růst jedle ve stinném (polostinném) prostředí mateřských porostů jednou z ekologických zákonitostí je. Podle mne patří tudíž k „suverénním“ závěrům nutnost napodobovat to při umělému pěstování jedle, což však poněkud zpochybňuje Ing. Morávek.

Je sice pravda, že v přírodě „může být všechno jinak“, ale v případě opakovaného zavádění jedle do našich lesů jsou názory podporující umělou obnovu jedle na paseky, ať jakkoliv vzniklé, chybné. Je mně samozřejmě známo, a to z vlastní zkušenosti, že některé jedle po výsadbě na holinu rostou dobře (tj. rychle), pokud je nenicií zvěř a mráz. Tento jev Košulička zřetelně vysvětlil a já to akceptuji. Lesník si nemůže ověřit vlastními poznatky všechny dlouhodobé biologické a pěstební dopady případné kultivace jedle na paseky. Kéž by jeden a týž lesník mohl žít a pracovat v lese 100 a více let, aby to poznal. Musíme proto brát na milost literární informace z historického průzkumu, včetně dlouhodobých záznamů o vývoji různých lesů. V lesnictví to snad ani jinak nejde, jde-li o dlouhodobé efekty určitých „pokusů“ či opatření. A právě takové poznatky o jedli k dispozici jsou. Dávají nám tedy jisté právo chápat je pro jedli jako obecně platné a vyvozovat z nich suverénní závěry. To samozřejmě vůbec nebrání tomu, aby každý měl k danému problému vlastní názor a bez obav jej publikoval. Pokud ale autor publikuje názor, kterým na základě vlastních krátkodobých poznatků oponuje dlouhodobým

Jedlové zmlazení na LS Vsetín; foto: redakce

výsledkům doložených víceméně objektivními výsledky výzkumu, pak „nese kůži na trh“ a musí být připraven na kritiku. A právě v případě jedle jde o doloženou vhodnost pěstovat jedli nikoliv na holinách, ale pod porostem, a to ještě se zvláštními odchylkami od jiných dřevin.

Hypotézy v lesnictví

Využívat hypotézy v lesnictví, ba i jinde, je běžné. Hypotézu o spouštěcím mechanismu odumírání jedle zúženou genetickou variabilitu střeoevropské jedle, způsobenou zvláštnostmi jejího šíření z refugii na Apeninském poloostrově v postglaciálu, vyslovil např. Michal (1992). Nepovažuji ji za natolik odvážnou, abych se nesnažil vyvodit z ní konkrétní závěry pro pěstování jedle.

Nemohu souhlasit s kolegou Lisníkem, a tudíž ani s kolegou Morávkem, když říká, že „je třeba hledat každý vhodný způsob, jak dostat jedli do porostů, kde nám chybí“. Není možné uplatnit jako měřítko vhodnosti, pokud jde o kultivaci klimaxové dřeviny, navíc dřeviny tak citlivé, jako je jedle, přežití a rychlost růstu po výsadbě (siji), protože to nic nevyovídá o zachování dlouhodobé vitality, produkčních schopností a dokonalém zdravotním stavu po celou dobu existence populace; vzniklou stereotypním přístupem k realizaci obnovních zásahů, domýcováním nad nárůstem výšky kolen, likvidací přípravných dřevin (oblíbený výsek „nežádoucích“ dřevin), podúrovňové zásahy, pěstování jedle v „halových prostorech“ atd. Využívat při tomto procesu „hledání“ i kultivaci na holiny je neefektivní, zbytečné, ba škodlivé. Víme totiž, že odezva takové kultivace může být, co do počátečního růstu příznivá, protože vyhovuje pionýrským typům (jedincům) v populaci. Je chyba, že Ing. Morávek ve svém příspěvku ignoroval Košuličovy argumenty o genetických aspektech zvláštního vývoje jedle, vylučujícím vhodnost její kultivace na odlesněné plochy. Rozdíly takového růstového rytmu klimaxových dřevin na holinách a pod

porostem jsou, podle Michala (1995), nejvýraznější u jedle, mírnější u buku a smrku. A to zřejmě způsobilo, že cca 200 let trvajících pasečné hospodářství způsobilo „zhroutení“ jedle dříve než smrku. Proces odumírání jedle započal na sklonku 19. století, zatímco u smrku dochází k rapidnímu zhoršení zdravotního stavu o 50 – 70 let později.

Jedle v houštině doprovodných dřevin

Kotlík není holina, alespoň nikoliv v ekologickém smyslu, to je logické a evidentní. Ale je součástí pasečného hospodářství, které jako celek pěstování jedle nesvědčí. Pokud jedle v kotlicích, pak ve smíšených s „krycí houštinou“ doprovodných dřevin, a nikoliv ve stejnorodých, oddělených od buku či jiných přimíšených listnáčů. Z 60. a 70. let minulého století máme dostatek neperspektivních jedlových kotlíků s chabými korunkami, úrovně nevychovávaných nebo neuváženě uvolněných domýcením okolního porostu. Z Danneckerovy knihy „Z vysoké školy jedlového lesa“ (1995) a Horndaschovy „Jedle bělokorá a její tragický osud během času“ jasně vyplývá, že jedli odpovídá skupinovitě clonné hospodářství a výběrné. Holosečné skupiny oba autoři (a mnoho jiných včetně našeho prof. Konšela) již před 70 lety publikovali, že totiž „odumírání jedle je způsobeno fyziologickou poruchou v důsledku neodpovídajícího zacházení s jedlí v pasečném lese“ (výslovně popírají jako bioklimaticky pro jedli nevhodné, resp. vhodné jen s krycími houštinami a zásadně v pozdější směsi s listnáči, zejména s bukem).

Nesvazujeme pěstování jedle do časových rámců

Podobně jako Ing. Morávek se mýlí všichni ti lesníci, kteří v případě porostů s jedlí kalkulují v pasečných časových rámcích.

cích, jako je doba obmýtní a obnovní. Toto spoutání krátkou obnovní, ale zejména dílčí obnovní (zmrazovací) dobou jedli naprosto nevyhovuje. Netrpělivý a nedočkavý lesník je velký nepřítel jedle. Ing. Morávek se zásadně mylí, když tvrdí, že „není žádný důvod k předčasnému zahájení obnovy kolem 60 let věku porostu, protože by to přinášelo ty negativní důsledky, které pozoruje kolega Lisník“ (stagnaci růstu jedle). Oba shora citovaní němečtí autoři mluví o zahájení obnovy jedle nejlépe v době končícího stadia tyčoviny až nastávající kmenoviny (50 – 60 letě porosty). V nadlesnictví Losie v Polsku – ve skutečném jedlovém ráji s velkými zkušenostmi s ekologickým pěstováním jedle – se „zásadně“ zahajuje obnova jedle jako první dřeviny právě v 60 letech věku porostu. Důvody jsou jasné: výrazně omezit konkurenční sílu buku (který navíc po celou zmrazovací dobu jedle – 30 – 40 let – vysekávají), případně smrku, kdyby došlo k jejich současné obnově s jedlí a biologicky potřebná dlouhá zmrazovací doba nejméně 40 let (lépe více), aby se podstatně nemusela prodlužovat doba obmýtní (ostatně ta je v případě porostů s účastí jedle naprosto nepodstatná). Jedle by měla mít před bukem a smrkem výškový předstih minimálně 1 – 2 m, čím vyšší, tím lépe, nejlépe v hloučcích, skupinách a jak říkají polští lesníci „ve stožcích“. S pomalým růstem jedle v polostinu během obnovy se počítá jako se samozřejmostí podporující její kvalitu morfológickou i zdravotní. O podněcování růstu předčasným poklesem zakmenění či domýcením se pochopitelně vůbec neuvažuje.

Omyly Ing. Morávka

Ing. Morávek se ve vlastní představě pěstování jedle dílí, podle mého názoru, v těchto bodech:

- Dílčí obnovní doba 20 let pro samoobnovu jedle je krátká, protože neumožňuje výraznější věkovou a rozměrovou diferenciaci jedle samotné a porostu jako celku a tedy ani členitější zápoj, to jsou základní předpoklady jejího zdravého vývoje a přirozeného růstového rytmu; 40 let nejméně, na tom se shodují všechny „jedlové“ kapacity (Assmann, Jaworsky, Korpeľ, Zakopal a další) v našem okolí.

- Zakmenění pro zahájení samoobnovy by nemělo klesnout pod zakmenění „kritické“ (kdy běžný přírůst neklesne pod 95 % stanovištně maximálního přírůstu), u jedle asi 0,85 až 0,90; pro umělou obnovu sazenicemi pěstovanými v polostinném prostředí o stupeň nižší; Ing. Morávkem doporučované zakmenění 0,5 by vedlo jak k předčasnému zabuření obnovovaných míst a brzy i celého porostu, tak rychlé obnově smrku (a buku, když tam je) a tím k neúnosné konkurenci pro jedli, nemluvě o vzniku vyrovnaného, pro jedli nevhodného zápoje; takové snížení zakmenění je dále spojeno s produkční ztrátou sníženým světlostním přírůstem na reduované zásobě a obvykle také s nutností vytěžít určitý podíl slabých a tedy nezralých stromů.

- Situovat jedli do porostních okrajů, obvykle s „rychlým“ těžebním postupem je vůbec

nevhodné, protože jde o dřevinu „porostního nitra“ se zvláštními nároky na klidné, dlouhotrvající, vlhké mikroklima, a to jim porostní okraj s rychlým odsunem porostní stěny nemůže poskytnout; porostní pruh pro podsadby jedle je nejméně vhodným postupem (mimo stabilizační pruhy v rozestupech 100 až 200 m), protože neumožňuje situovat jedli do stanovištně diferencovaných míst (již existujících se sníženým zakmeněním a event. výskytem krycí houštiny), a při poměrně malém plánovaném zastoupení jedle (10 až 15 %) představuje příliš velkoplošnou koncentraci; pro obnovu jedle (přirozenou i umělou) je vhodný celoplošný rozptyl v malých cloněných hloučcích až skupinkách 1 – 2 (3) ary velkých (jedli se přiči každá šablona), nejlépe již s výskytem, třeba řídkých pokryvů maliníkem, v okolí pramenišť, některé přípravné dřeviny, ale i cílové dřeviny (dub a borovice – jako „chůvy“ jedle, buku, kleny, modřínu a smrku).

- Bohužel v našem prostředí skoro nejsou místa, kde by jedle dosud rostla v ideální, ji vyhovující porostní struktuře; a to, co nám naznačuje několik let po výsadbě na holinách, pokud si chce někdo takový postup „ověřit“, není pro široké použití biologicky instruktivní, protože je to nepatřičné.

Je škoda, že Ing. Morávek nehodlá s dalšími argumenty Ing. Košuliče polemizovat na základě věcných podkladů vybraných z literatury (či odjinud). Pokud by opravdu našel v literatuře více autorů, kteří mají opačné poznatky a názory než které cituje Ing. Košulič, měl to rozhodně udělat. Všichni, opakují všichni by to velmi uvítali.

Závěr

Mám pocit, že jedle je (nebo aspoň donedávna byla) na samém pokraji zániku jako botanický druh. Přirozené zastoupení jedle v ČR je kolem 20 %. V současnosti

zaujímá jedle v ČR necelé 1 % a to ještě ve starších věkových třídách. Měli bychom proto uznat pro její pěstování vše, co je přírodě blízké, a tedy i to, že jedle je, podle naprosté většiny „jedlových“ teoretiků i praktiků, dřevinou stinnou a klimaxovou. A že hlavní primární příčinou její existenční krize byl a je nevhodný způsob pasečného hospodářství s převládající umělou obnovou, bez ohledu na druhově specifický vývojový rytmus; a bezpochyby i to, že je zvěři nejvíce ohroženou dřevinou. Není proto biologicky a pěstebně přijatelné spekulovat, natož provádět její obnovu na holinách, byť jako součást hledání nejvhodnějšího obnovního postupu. Téměř 200 let trvání pasečného hospodářství již mohlo přesvědčit všechny dosud „nevěříci Tomáše“, že to prostě „není ono“. Jsem proto stoupencem následujících, v podstatě srozumitelných zásad jejího obhospodařování:

- dlouhodobá obnovní a zmrazovací doba, nejméně 40 let, nejlépe „nepřetržitá“,
- pomalý vývoj jedlového nárostu,
- pomalé, nestejněměrné snižování zástínu,
- pro vývoj dobré koruny je vhodná stupňovitá struktura porostu a výběrový způsob obhospodařování porostu (nebo podrostní s dlouhou obnovní dobou),
- vyloučení obnovy jedle na holinách včetně holosečných kotlíků a podsadeb bez krycí doprovodné dřeviny,
- umělou obnovu upřednostňovat na vybraných (optimálních pro jedli) stanovištích oglejených, podmačených, v úžlabinách a bázích svahů; přirozenou obnovu všude tam, kde se vyskytuje jedle v mateřském porostu v jakémkoliv zastoupení,
- vybrané porosty pro obnovu jedle celoplošně trvale a funkčně oplotit proti invazi zvěře, zvláště srnci.

Jan Metzl, lesní správce v.v., 378 04 Chlum u Třeboně

Ke stinnosti jedle

Za svou několikaletou praxi jsem se setkal s několika typy spolupracovníků. Prvním z nich je flegmatik, člověk, kterému je vše jedno, úkoly plní, aniž by o nich více přemýšlel. Druhým je člověk učený, který, znaje teorii od „A“ do „Z“, má vše důkladně nastudováno, v praxi si již však tyto teoretické znalosti příliš neověřuje a není ochoten o nich diskutovat a experimentovat. Třetím pak je člověk teoreticky zdatný, který však nebere tuto teorii jako dogma a má neustále nutkání si získané poznatky ověřovat, zkoušet a taky experimentovat. Když se mu něco povede, je dobře, když se mu něco nepovede, je také dobře, protože jakékoliv poznání je vždy poznáním a směřuje tohoto člověka v odborném vývoji neustále dopředu.

Velice si této poslední skupiny lidí vážím a mají moji plnou podporu. Vážím si jich zejména proto, že se nebojí, mnohdy i s kontroverzním názorem vystoupit z anonymity a podělit se o něj se svými kolegy.

Jsem přesvědčen, že teorie o stinnosti jedle je zcela správná, na druhé straně však také vím, že výsadby jedle na volnou plochu, pokud byly ochráněny před zvěří, velmi dobře odrůstaly. A všem nám jde o jediné, dostat jedli do našich porostů, přerušit mnohaletou absenci její výsadby s nadějí, že za jednu generaci „násilného“ pěstování jedle nebude natolik ovlivněna její genetická výbava.

Jaromír Latner, lesní správce

Jedle v Beskydech

V několika posledních číslech našeho časopisu se rozproudila podle mého názoru velice důležitá debata o způsobu pěstování jedle bělokoré u LČR. Rád bych se i já vyjádřil k této problematice několika slovy.

Rozdíl hospodaření ve státních a soukromých lesích

Letos je tomu přesně dvacet let, co pracuji v oboru lesnictví. K bývalému lesnímu závodu Jablunkov (SmSL Krnov), dnes LS Jablunkov, jsem nastoupil v roce 1983. Za tuto krátkou dobu jsem zažil dva zcela protichůdné názory na jedli coby důležitou dřevinu našich porostů, obzvláště pak porostů Moravskoslezských Beskyd, kde podíl jedle před nástupem smrkové mánie činil několik desítek procent. 70. a 80. léta minulého století byla pro jedli snad vůbec nejhorší. Katastrofální škody exhalacemi a s tím spojená velikost sečí, stále se zhoršující zdravotní stav porostů, ale i absolutní nezáměr, troufám si říct že většiny provozních pracovníků o budoucnost jedle, to všechno vedlo k jejímu drastickému úbytku v našich porostech právě v těch dobách.

Zachovalé staré jedle na LS Vsetín; foto: redakce

Mám tím na mysli především porosty v majetku státu, neboť zcela jiná situace byla a naštěstí se na mnoha místech dochovala dodnes v porostech soukromých majitelů, byť ti tam tenkrát nesměli hospodařit tak, jak byli zvyklí hospodařit jejich otcové po generace. Přál bych všem zájemcům o pěstování jedle shlédnout dnes již zase soukromé porosty s jedlí například v oblasti Kozubové, Gírové, ale i další lokality. V těchto porostech se určité škody exhalacemi projevovaly na zdravotním stavu jedle také, silná defoliace a dokonce i odumření některých jedinců nebylo zvláštností. Přesto dnes při pohledu na početní a zdravotní stav jedle, na její generační vývoj musí srdce lesníka pookrát. Jediným důvodem, proč tomu tak je právě v těchto lokalitách a v takovém měřítku, je podle mého názoru výběrný hospodářský způsob uplatňovaný zde desítky a snad i stovky let jejich majiteli. Bohužel i já vidím dlouhodobě používaný pasečný způsob hospodaření v porostech jako hlavního viníka silné absence jedle.

Výsadba jedle na holině

Nechci polemizovat o tom, co je na dané lokalitě holoseč, co je kotlík atd., chci jenom vyjádřit své přesvědčení, že pokud budu uměle vnášet jedli na volnou plochu (samozřejmě jsou vhodné stanovištní poměry) a nikoliv do podsadeb pod mateřský porost, pak se musím vyvarovat dvou základních věcí: **1)** nemohu jedli použít s ostatními hospodářskými dřevinami při zakládání jednotlivě smíšených porostů, **2)** nemohu jedli vnést na volnou plochu bez alespoň vlivu bočního světlostního efektu mateřského porostu. Prvním důvodem je zkušenost snad každého, kdo něco podobného v porostech provedl, že po

několika málo letech se jedle doslova ztrácí v mase ostatních rychleji rostoucích dřevin, které ji postupně zlikvidují. Nemluvě už o pracném a nákladném vyhledávání jedlí po ploše za účelem její ochrany před zvěří, útlakem nebezpečné buřeny atd. Najdou se ještě i dnes takto založené porosty ve stáří cca 30 – 40 roků, kde sice jedli v minimálním počtu oproti počtu původně vysazených jedlí najdeme, ale jedle jsou v podúrovni, ve špatném zdravotním stavu – s minimální asimilační plochou, silně přestihlené, jednoduše bez budoucnosti.

Druhým důvodem, proč uměle nevnašet jedli do ploch bez zástínu je pro mne historicky ověřená pravda, že totiž takto založené jedlové porosty ve věku 40 – 50 let ztrácejí vitalitu, jedle tzv. předčasně vyčerpávají svůj růstový potenciál. Tato slova pouze cituji, takto nám to bylo prezentováno jak polskými, tak i švýcarskými lesníky, kteří s jedlí nepřetržitě hospodaří. Je nutno si uvědomit jednu základní věc, pokud by totiž šlo s jedlí pracovat běžně na holosečích, jako například se smrkem, pak by to jistě prováděli zcela běžně i v okolních státech. Jelikož tomu tak není, pak asi k tomu existuje důvod. Musím podotknout, že na rozdíl od nás, v okolních státech (Polsko, Rakousko, Slovensko atd.) nikdy nedošlo k přerušení kontinuity pěstování jedle. Tyto státy s jedlí neexperimentují.

U jedle se vyplatí trpělivost

Já osobně mám ten pocit, že jakmile jsme znovu začali pracovat s jedlí, stali jsme se nedočkaví, chceme ji vidět již za několik málo let v nově založených kulturách v silném počtu, očekáváme dokonce její podíl v horizontu zákonné doby sedmi let na zajištění porostů. Pak přichází vystřízlivění. Doba sedmi let obecně pro jedli jednoduše nestačí. Po uplynutí oněch sedmi let si mnohdy sami pro sebe položíme otázku: „kdeže ta jedle vlastně je? Má tato jedle budoucnost v konkurenci ostatních dřevin?“ Musím se však zmínit i o způsobu pěstování jedle na holoseči s využitím krytu rychle rostoucího jeřábu (revír Písek, lokalita Vojtova). Skutečně se tento způsob zatím jeví dobře, jedle je maximálně vitální s „přiměřeným“ přírůstkem, to znamená, že výškový přírůstek není na úkor síly kmínku. Navíc postupné uvolňování jeřábu je nenáročné. Stáří výsadby je cca 6 – 8 let.

Pokud nahlédnu do způsobu pěstování jedle k mým nejbližším sousedům Polákům, pak musím konstatovat, že jedle se v polských školkách běžně stíní po celou dobu pěstování (!); je to zcela běžná věc (!); umělá obnova se děje téměř výlučně formou podsady do prořezaných mateřských porostů v počtu 10 tis. jedinců na ha (!) – zde mají na paměti i genetickou variabilitu. Bohužel, v našich školkách je jedle většinou vystavena přímému světlu bez zástínu po celou dobu pěstování, pokud provádíme podsadu jedlí, pak v počtu 3 tis. ks na ha. V Polsku je zcela běžnou záležitostí další práce se světlem, které poskytuje podsazené jedli mateřský porost. Provádí se postupné snižování zakmenění v několika fázích. Je to běžné i u nás? Nezůstáváme jedli dlužní i toto?

Závěr

Závěrem s dovolením využiji slov prof. Sanigy, který při příležitosti návštěvy lesních správců Ol Frýdek-Místek na lesnické fakultě ve Zvolenu (osobně jsem se rovněž zúčastnil jakožto organizátor akce) koncem 90. let o jedli pronesl toto: „Chcete mít zaručenou budoucnost jedle z umělé obnovy v porostech? Potom přirodou osvědčeným a časem prověřeným způsobem je podsadba jedle do vhodně prosvětlených porostů. Nesmíte zapomínat na její následnou výchovu pod porostem úpravou světlostních poměrů mateřského porostu. Nebojte se pozdržet podsadu jedle minimálně 20, ale až 40 let pod porostem do doby jejího úplného odclonění.“ Prof. Saniga nám své závěry studia života jedle barvitě demonstroval přímo v porostech – Badinský a Dobročský prales, ale i prostřednictvím grafických zákresů studia života jedle.

Jistě, pokud by lidstvo nepodnikalo různé experimenty a pokusy, potom by naše úroveň života i poznání nebyla taková, jaká je dnes. Myslím si ale, že experimentovat s jedlí formou výsadby do volných a ničím nestíněných ploch je dávno překonáno a navíc to může v budoucnu přinést značné ekologické i ekonomické ztráty. Připouštím však dočasné uspokojení nad stávajícím stavem. Nesnažme se proto přizpůsobit genetické vlastnosti jedle vlastním přáním, naopak respektujme plně její genetickou výbavu.

Ing. František Lipowski, zástupce lesního správce, LS Jablunkov

Exkurze do

Banky lesních genů v polské Kostrzyci

Hlavní budova Banky lesních genů v Kostrzyci; foto: K. Beznoska

Ve dnech 24. a 25. září se v Žacléři konala dvoudenní porada inspektorů pro genetiku, pěstování a ochranu lesa a oblastních genetiků. První den porady byly v oblasti genetiky prodiskutovány významné změny v nakládání s genovými zdroji vyplývající z nového zákona č. 149/2003 Sb. O uvádění reprodukčního materiálu lesních dřevin do oběhu. Druhý den se, na pozvání našich kolegů lesníků z Polska, uskutečnila půldenní exkurze do Banky lesních genů v Kostrzyci. Polští kolegové z Banky lesních genů a Regionálního ředitelství státních lesů ve Wroclavi připravili pro naše pracovníky půldenní program zaměřený na problematiku zachování a reprodukce genových zdrojů lesních dřevin.

Kontejnerová školka v Kostrzyci; foto: K. Beznoska

První část exkurze proběhla v budově banky v Kostrzyci. Ředitel banky pan Dr. Andrzej Potyralski seznámil účastníky exkurze s důvody, které vedly k jejímu vybudování. Myšlenka zřízení banky genů lesních dřevin se v Polsku zrodila v 80. letech, jako reakce na vymírání lesů, zvláště pak v západních Sudetech a v Jizerských horách. Realizační kroky k jejímu vybudování probíhaly v Polsku od roku 1992. Do provozu byla Banka lesních genů uvedena v prosinci roku 1995 a byla samostatnou jednotkou ve struktuře regionálního ředitelství státních lesů ve Wroclavi. Od letošního roku je organizačně začleněna pod generální ředitelství státních lesů ve Varšavě. Hlavním úkolem banky je ochrana a zachování dostatečného množství cenných druhů dřevin a keřů lesnického významu v Polsku, jak to deklaruje polská koncepce s názvem „Program zachování a reprodukce genových zdrojů na období 1991 – 2010“. Praktická realizace úkolu banky je

uskutečňována ve třech hlavních blocích, v bloku evidence ohrožených genových zdrojů, v bloku služeb banky pro lesní hospodářství a v bloku osvětové činnosti.

Po teoretickém úvodu následovala prohlídka provozu banky. Banka je vybavena moderními zařízeními pro luštění, předčištění a odkřídlení osiva. Součástí banky jsou sklady čistého osiva, klimatizované sklady osiva pro dlouhodobé uchování osiva (až 30 let), laboratoř semenářské kontroly a laboratoř produkce biopreparátů mykorrhizy. Díky dobrému technickému zázemí banky a při dodržování v bance vyvinutých technologických postupů je zde dosahováno vynikajících výsledků v přechovávání osiva u semen s vysokým obsahem vody. V blízké budoucnosti počítají v bance s realizací laboratoře k provádění DNA testů. Vzhledem k dlouholeté tradici v péči o genové zdroje v Polsku, technickým možnostem a moderně vybavenému konferenčnímu centru banky, se zde konalo několik mezinárodních konferencí na téma „Uchování a trvale udržitelné obhospodařování genových zdrojů v Evropě“. Na mezinárodním poli spolupracuje banka genů s obdobnými institucemi v Německu, v Rakousku a ve Francii.

Lušticí linka v Bance lesních genů; foto: K. Beznoska

Druhou částí exkurze nás provedli pracovníci Regionálního ředitelství státních lesů ve Wroclavi. Navštívili jsme kontejnerovou školkou, která se nachází v areálu banky genů, a kterou obhospodařuje lesní správa Sněžka. Pracovníci školky nás seznámili s intenzivním způsobem pěstování krytokořenného sadebního materiálu smrku, borovice, modřínu, douglasky, buku, javoru, olše a jiných dřevin. Tato technologie spočívá ve výsevu vyřídlených semen do kazet naplněných mykorrhizovaným substrátem a šestitýdenním předpěstování semenáčků ve fóliovnících za přísně kontrolovaných podmínek prostředí. Většina výroby ve školce je automatizována, plnění kazet substrátem nebo řízení závlahových a hnojivých dávek. Ve školce je používáno několik typů kazet v závislosti na dřevině a způsobu pěstování. Jehličnaté druhy jsou pěstovány 1-1,5 roku a listnaté druhy 1 rok. Vyrobený sadební materiál je určen pro obnovu horských poloh západních Sudet. Součástí Lesní banky genů je i arboretum, které bylo založeno roku 1996 a původně v něm byly shromažďovány pouze druhy rodu Abies. V současné době je arboretum rozšířeno o podstatný počet ostatních druhů lesních dřevin a keřů.

V rámci exkurze na lesní správě Kamienna Góra jsme navštívili semenný sad jedle bělokore. Semenný sad byl založen v roce 1999 na revíru Ogorzelec o výměře 9,16 ha pod předpřímým šedesátiletým porostem smrku ztepilého první generace se zakmeněním 0,7. Na ploše bylo použito 2022 roubovanců získaných ze 161 klonů a rovnoměrně rozmístěných ve sponu 6 x 6 m. Záměrem místních lesníků je roubovance postupně uvolňovat a do budoucna tak vytvořit přijatelné podmínky k fruktifikaci.

Závěrem byli naši polští kolegové pozváni do České republiky, aby se i oni naopak měli možnost seznámit se standardem obhospodařování našich státních lesů.

Ing. Josef Svoboda, OLHOP ředitelství LČR

nové odborné publikace a knihy

z oboru lesnictví a příbuzných oborů

Lesy České republiky, s. p.: Výroční zpráva 2002

Vyd. LČR, s.p., Hradec Králové, 2003
(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Myslivost – její poslání a význam v kulturní krajině

Sborník referátů z celostátní konference s mezinárodní účastí, České Budějovice, 22. – 23. 8. 2003.
Vyd. Česká lesnická společnost, Praha, 2003
(darováno ČLS v Praze technické knihovně LČR HK)

Hospodaření v těžko přístupných polohách. Vycházka po lesích Královského města Domažlic po 100 letech. Příroda Českého lesa

Sborník referátů z celostátního semináře, Domažlice – Babylon – Čerchov, 26. 8. 2003.
Vyd. Česká lesnická společnost, Praha, 2003
(darováno ČLS v Praze technické knihovně LČR HK)

Javor – dřevina roku 2003

Sborník z celostátního semináře, Hradec Králové, 11. 9. 2003.
Vyd. Česká lesnická společnost, základní pobočka LČR Hradec Králové, ve spolupráci s LČR, s.p., Hradec Králové, 2003
(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Střední Čechy. Příroda, člověk, krajina

Vojen Ložek, Václav Cílek, Jarmila Kubíková a kolektiv

Publikace je věnována Středočeskému kraji a je zaměřena na přírodu, na krajinu a strukturu i na působení člověka. Texty doplněné vhodnými fotografiemi i mapkami a pérovkami přehledně, zhuštěně, ale čtivě probírají jednotlivé kapitoly: Co jsou střední Čechy, Historie poznání, Geologická stavba, Reliéf, Půdy, Vodstvo, Podnebí, Květena a vegetace, Lesy, Zvířena, Biogeografie, Pravěk a raný středověk, Krajina jako přírodní a kulturní fenomén, Krajina jako inspirace uměleckého díla – Umělecké dílo jako inspirace péče o krajinu, Těžba nerostných surovin, Krajinné plánování, Postavení středních Čech v rámci ČR, Středočeská krajina a její genus loci. Střední Čechy jsou krajinou pro znalce, kde nalezneme většinu přírodních hodnot středoevropského prostoru, ale obvykle jen v „malém“ vydání.

Vyd. Středočeský kraj v nakladatelství Dokořán, Praha, 2003
(zakoupeno v síti knihkupectví pro technickou knihovnu LČR HK)

Duše krajiny. Staré stezky v proměnách věků

Radan Květ

Studium starých stezek má u nás dlouhou tradici. Na rozdíl od většiny prací sepsaných badateli převážně z historických oborů, popř. jazykovědci aj., se v případě této publikace věnuje problematice starých cest školený přírodovědec-hydrolog. Snahou autora je ukázat na jednoznačný význam přírodních daností na vznik a proměny pradávnych stezek jako komunikační sítě tehdejšího člověka. Podle autora jsou poznatky o přírodních skutečnostech, zvláště reliéfu krajiny, spolehlivým ukazatelem, opravňujícím k víceméně přesným závěrům. Proto upřel svou pozornost především ke stezkám pravěkým, a tudíž historicky nedoloženým. Velké množství shromážděného materiálu spolu s netradičními postupy pak vedou často k překvapivým dedukcím.

Vyd. Academia, Praha, 2003
(zakoupeno u vydavatele pro technickou knihovnu LČR HK)

Ročenka Správy Krkonošského národního parku 2002

Vyd. Správa KRNP, Vrchlabí, 2003
(darováno Správou KRNP ve Vrchlabí technické knihovně LČR HK)

Encyklopedie naší přírody – Fauna

Miloš Anděra

Encyklopedie přináší přístupnou formou, přitom však na vysoké odborné úrovni, nejpodrobnější výčet naší fauny, který se za posledních několik desetiletí dostává českému čtenáři do rukou, a to včetně aktualizovaných poznatků o rozšíření a početnosti, které mnohdy doznaly velkých změn. Kniha se však liší nejen šíří záběru (u obratlovců jde dokonce o úplný výčet), ale i tím, že zástupci naší fauny ze všech skupin bezobratlých i obratlovců jsou v ní uvedeni v abecedním pořadí podle českých názvů, což umožňuje rychlé vyhledání informací. Text doprovázený asi tisícem ilustrací (pérovky, černobílé fotografie, grafy, mapky a také barevná příloha s 240 fotografiemi) je dílem vynikajícího přírodovědce a zkušeného popularizátora RNDr. Miloše Anděry z Národního muzea v Praze. V závěru knihy je připojen rejstřík vědeckých názvů a přehled systematického zařazení živých organismů fauny ČR do řádů.
Vyd. nakladatelství Libri, Praha, 2003
(zakoupeno v síti knihkupectví pro technickou knihovnu LČR HK)

Dále přibýly do technické knihovny tyto videokazety:

Člověk lesu – les člověku

Slogan „Člověk lesu – les člověku“ je v tomto snímku chápán jako cíl vysoce odborného lesnického hospodaření, jímž lesní hospodář ovlivňuje lesní ekosystém s cílem trvalého zachování schopnosti plnit všechny produkční i mimoprodukční funkce lesa v lesích spravovaných státním podnikem Lesy České republiky.
Ve spolupráci s agenturou PragueNews vyrobily LČR, s.p., 2002
(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Lánská obora 1. - Čtvero ročních období

Lánská obora 2. – Jelení zvěř

Lánská obora 3. – Daňčí zvěř

Poetický pohled na historii a současnost obory ve středních Čechách, kterou spravuje Kancelář prezidenta republiky. Snímky také seznamují diváka se zvěří v obore v průběhu celého roku, včetně unikátních záběrů jelení a daňčí říje.
Pro myslivost, s. r. o., vyrobilo Videostudio VIDI, 2000
(zakoupeno v Knihkupectví Myslivost, Praha, pro technickou knihovnu LČR HK)

Jiří Uhlíř

V měsíci říjnu oslaví významná životní jubilea tito pracovníci LČR

Padesátiny

6. 10.	Hana Fryšová	LZ Konopiště
7. 10.	Drahlava Janderková	LZ Židlochovice
9. 10.	Ing. Lubomír Dědek	OI Písek
10. 10.	Anna Hradská	LZ Kladská
12. 10.	Zdeňka Prokopová	OST Frýdek-Místek
24. 10.	Dušan Bednář	LS Javorník
31. 10.	Vlastimil Požár	LS Český Krumlov

Šedesátiny

3. 10.	Josef Izák	LS Rych.n.Kněž.
7. 10.	Michal Skubenič	LS Fr. Lázně
17. 10.	Petr Mach	OST Frýdek-Místek
17. 10.	Ivan Nič	LS Jablonec n. Nis.
21. 10.	Ing. Zdeněk Hartman	OST Hr. Králové
30. 10.	František Rytíř	LS Nižbor
31. 10.	Ing. Hynek Urbánek	LS Náměšť n. Osl.

**Všem jubilantům blahopřejeme
a přejeme jim hodně zdraví a spokojenosti**

Sjezd absolventů

střední lesnické školy v Trutnově

Střední lesnická škola a Vyšší odborná škola lesnická Trutnov připravuje knižní vydání už šestého almanachu a čtvrtého sjezdu všech absolventů v říjnu 2005 u příležitosti 150. výročí založení a trvání středního lesnického školství v severovýchodních Čechách (1855 – 2005)

Vážení absolventi SLŠ, LMŠ a VOŠL v Trutnově, vážené kolegyně a kolegové,

Vaše alma mater semper viridis v říjnu 2005 oslaví už 150 let lesnického školství v severovýchodních Čechách (1855 – 1904 Bělá pod Bezdězem, 1904 – 1945 Zákupy, 1945 – 2005 Trutnov) a z toho 60 let českých lesnických škol v Trutnově, bráně do Krkonoš.

Čtvrtý sjezd všech absolventů denního studia i studia při zaměstnání SLŠ (1945 – 2005), LMŠ (1958 – 1972), VOŠL (1996 – 2005) i pomaturitního studia (1972 – 1992) se bude konat v pátek a v sobotu 14. a 15. října 2005 v Trutnově, tedy přesně v den, kdy byla před 60 lety slavnostně zahájena výuka na naší škole. Protože plánujeme i knižní vydání už šestého almanachu lesnických škol v Trutnově, vyzýváme více než 4000 našich absolventů i bývalé i současné pedagogy, pracovníky školního polesí, domovů mládeže i školní kuchyně, aby písemně, fotograficky, nebo i jinak sponzorsky, tzn. finančně, přispěli k vydání almanachu školy.

Těšíme se na Vaše písemné i obrazové příspěvky do 200 – 300 řádků maximálně, na Vaše vzpomínky na léta strávená v Trutnově, na vzpomínky na Vaše učitele, vychovatele, pracovníky školního polesí, domovů mládeže i kuchyně. Těšíme se na Vaše milé faktologicky bohaté, výstižné a cenné příspěvky a vzpomínky. Uvítali bychom i odborné články souhrnně mapující uplatnění našich absolventů v praxi, doma i v zahraničí, ve výzkumu, na vysokých školách, ve VÚLHM i v ÚHÚL – Lesprojektu, v odborné i umělecké literatuře, ve veřejném životě atp. Zajímají nás i Vaše názory na téma: co mi lesnická škola v Trutnově dala, jaký byl její přínos pro rozvoj mé osobnosti po stránce etické, mravní, profesní, volní, komunikačně informatické, v SOČ atp. Na co by současní pedagogové měli klást větší důraz při formování všestranné osobnosti vzdělaného a moudrého lesníka.

Příspěvky, prosím, zasílejte nejlépe e-mailem, na disketách, faxem, nebo psaných psacím strojem či na počítači. Svůj příspěvek označte svým plným jménem, popř. akademickým titulem, adresou, telefonem – mobilem, e-mailem, přesnou adresou a názvem školy a roku ukončení studia denního nebo při zaměstnání. Připojte i svou malou podobenko na cestovní pas nebo občanský průkaz a na rub portréту napište čitelné jméno a příjmení.

Vydavatelem almanachu je Střední lesnická škola a Vyšší odborná škola lesnická Trutnov, zastoupená ředitelem školy RNDr. Josefem Štychem a jeho pedagogickým zástupcem RNDr. Petrem Kejklíčkem. Redaktorem almanachu je opět PhDr. Jiří Uhlíř, emeritní profesor SLŠ, LMŠ a VOŠL Trutnov (1961 – 1998) a řádný člen Obce spisovatelů. Obrazovou (fotografickou) část připraví Ing. Jindřich Vojtěchovský, emeritní profesor a emeritní pedagogický zástupce SLŠ a LMŠ Trutnov (1964 – 1994), a PaedDr. Vladimír Černík, učitel pověřený vedením VOŠ Trutnov. PŘÍSPĚVKY v rozsahu maximálně do 5 – 7 normostran (150 – 250 řádek), prosím, posílejte do 31. 12. 2003 na adresu: Střední lesnická škola a Vyšší odborná škola lesnická Trutnov, Lesnická 9, 541 11 Trutnov, telefon: 499 811 413 fax: 499 811 414, e mail: sls@slstrutnov.cz. Příspěvky nejsou honorované, jsou Vaším dárkem škole, která přejímá všechna autorská práva na vydání tiskem.

Redaktor si vymíní právo event. citlivé úpravy, zkrácení textu. Rozhodně neohodlá cenzorsky zasahovat do obsahu příspěvku, pouze ho

Oznámení

Se smutkem v srdci musíme lesnické veřejnosti sdělit, že dne 22. srpna 2003 **zemřel ve věku 32 let** po dlouhé, těžké nemoci pan **Lubomír Smrž**, pracovník lesní správy Ledeč ad Sázavou. **Kdo jste ho znali, věnujte mu, prosím, tichou vzpomínku.**

Přátelé a kolegové z LS Ledeč n. S.

stylisticky a pravopisně upravit podle současného jazykového uzu a normy. Urážlivé a jinak kontroverzní texty však nelze v souladu s dobrými mravy otisknout.

Milí absolventi, kolegyně a kolegové, Vaše škola jubiluje. Slaví už 150 let středního lesnického školství v severovýchodních Čechách (1855 – 2005) a z toho 60 let českého lesnického školství v Trutnově (1945 – 2005), které má už pevné místo v lesnickém školství integrující se Evropy. Almanach bude mít opět část historiografickou, memoárovou, Slavinem profesorů, bibliografickou včetně doplněného seznamu absolventů SLS Trutnov za léta 1996 – 2005 a absolventů VOŠL Trutnov za léta 1996 – 2005. Seznam absolventů všech forem studia byl už otištěn v posledním, pátém almanachu z roku 1995. Prosíme, abyste nám laskavě také napsali o svých zájmech, zálibách, koníčcích, hobby, které shrme ve zvláštním článku o Vás, absolventech.

Obrácíme se na třídní důvěrníky s prosbou, aby neprodleně naší škole zaslali doplněné a aktualizované adresáře jednotlivých absolventských ročníků (do 31. 12. 2003).

Věříme, že se díky Vašemu laskavému pochopení a kladnému ohlasu podaří včas vydat další hodnotný almanach s výsledky sociologického výzkumu a úspěšně uspořádat už čtvrtý sjezd všech více než 4000 absolventů a absolventek lesnických škol v Trutnově v říjnu 2005.

Mediálním partnerem tohoto almanachu je časopis Lesnická práce a časopis Lesu zdar.

RNDr. Josef Štych, ředitel školy
PhDr. Jiří Uhlíř, redaktor almanachu

Lesníci vzpomínají

U příležitosti nedožitých 80 let vzpomínáme na vzácného a mimořádně hodného člověka, kolegu, přítele, rádce a duchovního otce mladých lesníků inženýra Františka Helísku z Brumova. Ing. František Helisek se narodil 26. 10. 1923 v Brumově pod brumovským hradem, kde dříve s rodiči a mladším bratrem bydlel. Dětství prožil v Brumově. V sedmi letech mu umírá mladý tatínek. V jedenácti letech nastupuje do Reálného gymnázia ve Vsetíně, kam osm let vlakem dojíždí. Po jeho ukončení v roce 1942 nastupuje na krátkou dobu do Detony Bohuslavice a na Městský úřad v Brumově. V roce 1948 ukončuje studium na Vysoké škole lesnické v Brně a nastupuje na lesnickou praxi na Šumavu. Po krátké praxi a vykonání základní vojenské služby začíná jeho velká životní dráha (několik desítek let) u Lesního závodu Brumov. Pracuje na Polesí Lidečko, Návojná a od 1. 3. 1953 trvale v ústředí lesního závodu. V roce 1954 mu tragicky umírá mladší bratr, rovněž lesní inženýr.

Co pro nás znamenal?

Zpočátku krátkou dobu pracoval v různých funkcích, ale pak trvale zastával vedoucího provozu lesního závodu. Z jeho osobních vlastností vynikala neobyčejná pracovitost, skromnost, trpělivost. Uměl naslouchat jiným, měl vzácné charakterové vlastnosti a velké odborné, praktické znalosti a zkušenosti. Byl laskavý, poctivý, snaživý, vážený. Byl plný sil do posledního okamžiku. Výborně mu to „myslelo“. Nenápadný a skromný lesník vstupoval do lesa s citem a pokorou. Dobře věděl, že lesnictví není činnost jednoho člověka. Služební jednání na polesích stále více získávala podobu setkání dobrých přátel. Jeho jméno se bohužel nedočteme v žádném lesnickém slovníku. Takoví lidé si však zaslouží, aby se nich a jejich celoživotním díle stále vědělo. Zemřel náhle 10. 12. 1997 v nemocnici ve Slavičíně.

Františku, děkujeme Vám.

Za všechny lesníky z bývalého Lesního závodu Brumov Dušan Pindřák

Petrův Zdar

Kapři trhali

nástrahy

Platí to v plné míře o letošních, již tradičních rybářských závodech dětí na Kafírny v Poněšicích. Jen opravdu znalí a zdatní rybáři uspěli tentokrát v klání, které se dlouho podobalo marnému boji s kapří přesilou. Vše se zdálo být v pořádku vždy do chvíle, kdy se milý kapr zavěsil na háček a ujižděl směrem ke břehu. V tu chvíli matka příroda zavelela na ústup, vlasec povolil a kapr i s háčkem mířil na opačnou stranu. Zklamání? Tak to tady určitě vidět nebylo. Vždyť jsme se po roce opět sešli na překrásném místě poněšické obory, přálo nám počasí, voněly pečené klobásky revírnicka Novosada a občas se i některý kapr podíval na nás na všechny, co jsme fandili na břehu.

Závodilo se celé sobotní dopoledne a konkurence 30 dětí dávala tušit, že boj to bude nelibostný. Na háčcích se střídaly žížaly, kolínka, rybářské těsto, šrot i jiné, podomác-

Dobojováno

ku vyrobené pochutiny. Rybáři z východních Čech přijeli tentokrát s malou novinkou, obyčejnou bramborou ve vodě vařenou. Ta pravděpodobně zachutnala kaprům nejvíce a na vítězství v závodech stačili dva „skoro padesátníci“. Že to platí doslova potvrzuje pořadí na prvních čtyřech místech. Na stupínek nejvyšší vykročil Vojtěch Louda z „VYCHODU“. Ještě třetí a čtvrté místo obsadili jeho spoluobojovníci z míst, kde slunce vychází v pořadí Ondřej Louda a Michal Vlášek. Čest našich kamarádů z teplejších oblastí jihu zachránil Honza Šíma na druhém místě, pouhý 1 cm za vítězem. Možná stačilo kapra cestou mezi vodou a porotou trochu poplácat, polechtat a mohl se ještě více natáhnout. Malá rada na příští rok. A zase to bude úplně jinak. Ti první budou poslední a na každého se dostane. Vždyť ani letos neodešel nikdo s prázdnou. I vloni nejmladší účastník závodů, Karlíček Novosad, odcházel letos s plnou náručí dárků a jeho místo zaujal mladší bratr Marek.

Na poděkování za krásný den u Kafírny od nás „přespolních“ na Hluboké nikdo nečeká. My však děkujeme všem, kteří dělají něco pro děti. Na Hluboké o tom vědí své a mohli by vyprávět. Už teď se zase těším, až bude znít nad hladinou pokrytou raním oparem a odrážejícím se sluncem rybářský – Petrův zdar.

Miloslav Louda

... čekání...
ráno na hrázi rybníka Kafírna

U nás na horách

aneb jak hospodaří LČR v Jeseníkách

V tomto roce LČR rozšířily spolupráci se Sdružením středisek ekologické výchovy Pavučina o nový projekt – Lesní vzdělávání pro učitele a pracovníky SEV. V rámci něho jsou připraveny exkurze, kde účastníci, formou vycházek do terénu a besed, pracovníci LČR seznamují s hospodařením v lesích v různých územích.

První z těchto exkurzí, pro pracovníky členských středisek ekologické výchovy Sdružení SEV Pavučina, kteří provádějí výukové programy o lese a další zájemce z řad učitelů, proběhla ve dnech 4. – 6. dubna v oblasti lužních lesů u soutoku Moravy a Dyje a byla připravena ve spolupráci s LZ Židlochovice.

Prosluněné Jeseníky přivítaly účastníky další z připravených exkurzí ve dnech 18. až 20. září. Odbornou náplň exkurze připravil Ing. Tomáš Pospíšil, revírnický lesní správce Loučná nad Desnou a organizačně vše zajistilo Středisko ekologické výchovy Vila Doris v Šumperku. Cílem bylo seznámit účastníky exkurze s používanými způsoby hospodaření u LČR, s tvorbou lesního hospodářského plánu a porostních map, s péčí o zvláště chráněná území a základy typologie.

První den byla pro účastníky připravena úvodní přednáška o hospodaření v lesích ve správě podniku a představení LS Loučná, kterou vystřídala vycházka do lesů v okolí Koutů nad Desnou a beseda s ornitologem Jiřím Růžičkou o zvyšování biologické ochrany lesa vyvěšováním budek pro zpěvné ptactvo, sovy a dravce. Druhý den se účastníci vydali za doprovodu Ing. Tomáše Pospíšila po lesní ekostezce

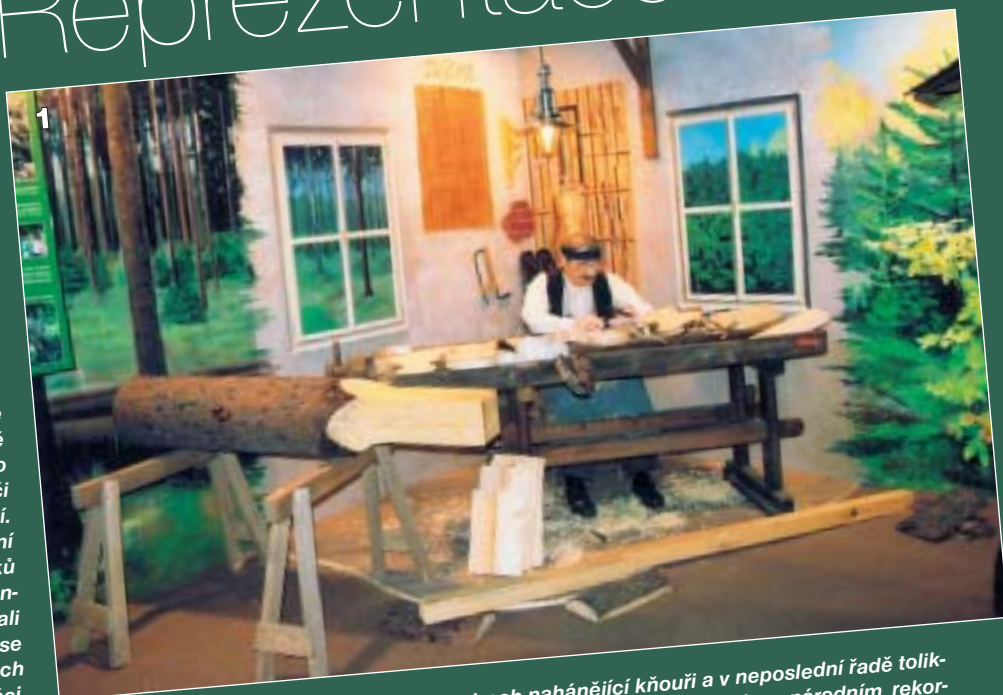
Švagrov v okolí Vernířovic a navštívili také vodní dílo Dlouhé stráně. V průběhu trasy se seznámili s metodami ochrany lesa a náplní práce revírnicka. Dotazy k lesnické problematice přijel zodpovědět i lesní správce LS Loučná nad Desnou Ing. Pavel Jonák. Třetí den byl věnován problematice ochrany NPR Rejvíz, způsobům hospodaření ve zvláště chráněných územích, výchovným zásahům a způsobům obnovy v hospodářských lesích. Účastníkům se věnoval pracovník Správy CHKO Jeseníky Mgr. J. Chlapek a zástupce lesního správce LS Jeseník Ing. Jiří Pňáček. Všem jmenovaným náleží velké poděkování za čas, který účastníkům semináře věnovali. Díky nim se tyto lidé, kteří dlouhodobě pracují s dětmi a mládeží, mohli dozvědět mnoho nového o hospodaření v lesích a celkové náplni práce lesníků.

Mgr. Eva Dlabolová

FOTOreportáž

Reprezentace v lesku

Jubilejní 30. ročník výstavy Země živitelka 2003 v Českých Budějovicích přilákal po loňské pauze, zaviněné povodněmi, rekordní počet návštěvníků. Proudí lidí, které se valily výstavištěm nemohly minout ani pavilon U1, kde se prezentovaly se svojí expozicí Lesy České republiky, s. p. Expozice pro letošní rok charakterizovala programy, kterými LČR dlouhodobě působí na veřejnost. Na návštěvníka při prvním setkání dýchala vůně dřeva v místě, kde mistr houslař přetvářel surový kmen v ušlechtilý hudební nástroj a přímo vybízel návštěvníka k zamyšlení nad spotřebou a užitím dřeva ve svém dlouhém životě. Davy lidí se zde zastavovaly, neboť dokonalá figurína a perfektně opracované prostředí truhlářské dílny dlouho provokovaly k mnoha pochybnostem, zda je či není postava reálná, zda se pohne nebo promluví. Pro unavené návštěvníky sloužilo malé posezení přímo u mistrovi dílny a několik videonímků o LČR. Akustiku celé expozice ladila lesní studánka v místech, kde návštěvníci s úžasem sledovali špičkové trofeje z honiteb LČR a seznamovali se s možnostmi lovecké turistiky a poplatkových lovů. Nejsilnější světoví mufloni, špičkoví daňci,

strach nahánějící kňouři a v neposlední řadě tolikrát již zmiňovaní jeleni v čele s národním rekordem zaujali i největšího laika a na chvíli dovolili postát v jejich přítomnosti. Po celou dobu trvání bylo u naší expozice plno a fotoaparáty zachycovaly neopakovatelné okamžiky z letošní „živitelky“. Opět jsme mohli být mimořádně spokojeni se servisem, který nám po dobu našeho pobytu nabídla lesní správa Hluboká nad Vltavou. Na vysoké a profesionální úrovni poskytli materiál z lesního závodu Židlochovice a Boubín, stejně tak i z lesní správy Vodňany.

Miloslav Louda

1. Mistr houslař a jeho dílna
2. U expozice trofejí bylo stále plno
3. Nejsilnější trofeje z honiteb LČR
4. Dominanta myslivecké části – kňouři z obory Sedlice
5. Hra barev, světla a stínů